ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 153**

22 Ιανουαρίου 2015

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 8563/Δ2

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης» της Γ΄ τάξης της Ομάδας Προσανατολισμού των Οικονομικών-Πολιτικών-Κοινωνικών και Παιδαγωγικών Σπουδών Γενικού Λυκείου.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 2 περ. α του ν. 4186/2013 (Α΄ 193) «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 περ. α υποπ. ββ του ν. 3966/2011 (Α΄ 118) «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, Ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» και λοιπές διατάξεις».

3. Το π.δ. 89/2014 (Α΄ 134) «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών».

4. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α΄ 98).

5. Την με αριθμ. 3/14-01-2015 πράξη του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

6. Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνον

Καθορίζουμε το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης» της Γ τάξης της Ομάδας Προσανατολισμού των Οικονομικών-Πολιτικών-Κοινωνικών και Παιδαγωγικών Σπουδών Γενικού Λυκείου ως εξής:

1. Εισαγωγή

Η εμφάνιση των οικονομικών φαινομένων στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου τείνει, πολύ περισσότερο την εποχή της τρέχουσας οικονομικής ύφεσης που διανύουμε, να ταυτιστεί με την ίδια την ύπαρξή του. Δεδομένου ότι, η οικονομική επιστήμη συμβάλλει στην κατανόηση και ερμηνεία των οικονομικών φαινομένων και στη συνεπαγόμενη δυνατότητα επιλογής εναλλακτικών λύσεων για το άτομο και την κοινωνία, η δημιουργία «οικονομικής κουλτούρας» μέσω της διδασκαλίας οικονομικών μαθημάτων στο πλαίσιο της γενικής εκπαίδευσης, αποτελεί αναγκαιότητα για κάθε σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα.

Λαμβάνοντας υπόψη την επισήμανση του John Maynard Keynes κατά την οποία: «η οικονομική θεωρία δεν παρέχει ένα σώμα καθιερωμένων συμπερασμάτων άμεσα εφαρμόσιμων στην οικονομική πολιτική. Είναι μια μέθοδος μάλλον παρά ένα δόγμα, ένα νοητικό εργαλείο, μία τεχνική σκέψης, η οποία βοηθά τον κάτοχο της να οδηγηθεί σε σωστά συμπεράσματα», προκύπτει η σημαντικότητα της κατάλληλης μεθοδολογίας/ τεχνικής για την ερμηνεία και κυρίως τη διδασκαλία των οικονομικών.

Λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι, «τα οικονομικά είναι ταυτόχρονα, ένα σύνολο γνώσεων και ένας τρόπος σκέψης γύρω από συγκεκριμένα φαινόμενα» (Banaszak, 1987), η εφαρμογή της κατάλληλης διδακτικής μεθοδολογίας, αποτελεί ζητούμενο για την επίτευξη της «οικονομικής κουλτούρας».

Οπότε στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών του Μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης» της Γ΄ τάξης Λυκείου δίδεται έμφαση στην κατάλληλη διδακτική προσέγγιση/ μεθοδολογία που συμβάλλει στη δημιουργία της απαιτούμενης «οικονομικής κουλτούρας».

2. Αρχές

Το πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης»: (α) Βασίζεται στις γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και στάσεις, και μαθησιακή εμπειρία που έχουν αποκτήσει και αναπτύξει οι μαθητές μέσα από το πρόγραμμα σπουδών των προηγούμενων τάξεων, (β) Επιτυγχάνει ισορροπία μεταξύ του εύρους και του βάθους της ανάλυσης των εννοιών της οικονομίας και συμβάλλει και στην προετοιμασία των μαθητών είτε για τη συνέχιση των σπουδών τους στα Οικονομικά είτε για την ένταξη τους στο εργατικό δυναμικό.

(γ) Επιτυγχάνει ισορροπία μεταξύ της εκμάθησης των θεωρητικών γνώσεων και της εφαρμογής της σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής.

(δ) Παρέχει ένα ευέλικτο και διαφοροποιημένο πλαίσιο, το οποίο είναι ικανό να καλύπτει τις διαφορετικές ικανότητες, αλλά και ανάγκες των μαθητών.

(ε) Βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν ανεξάρτητες και δια βίου δεξιότητες μάθησης,

(στ) Ενθαρρύνει την εξερεύνηση και μελέτη των κοινωνικών ζητημάτων και

(ζ) Συμβάλλει στην άρρηκτη συσχέτιση του ΑΠΣ με τις διαδικασίες αξιολόγησης έτσι ώστε η αξιολόγηση να αποτελεί συνεχή διαδικασία ανατροφοδότησης της μάθησης.

3. Γενικός Σκοπός

Να αντιληφθεί ο μαθητής/τρια τη σχέση της επιστήμης της οικονομίας με όλες σχεδόν τις πτυχές της ζωής μας και ότι είναι ένας χρήσιμος τομέας γνώσεων άμεσα συνδεδεμένος με την πολιτική, τη φιλοσοφία, την κοινωνιολογία, τους νόμους, την τεχνολογία, την οικολογία και την ιστορία.

Να κατανοήσει τον τρόπο λειτουργίας της σύγχρονης αγοράς, σε τοπικό, κρατικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο αποτελεί ουσιαστικό και σημαντικό πλεονέκτημα στο να γίνει ενεργότερος και παραγωγικότερος πολίτης.

Να ερμηνεύει τη συμπεριφορά των ατόμων, των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων καθώς και την αλληλεπίδραση τους στην αγορά ώστε να μπορεί να λαμβάνει κατά τεκμήριο πιο σωστές οικονομικές αποφάσεις και γενικά να οδηγείται σε σοφότερες επιλογές, πράγμα που θα τον οδηγήσει στο να γίνει καλύτερος παραγωγός αλλά και καταναλωτής.

Να εξετάζει-ερμηνεύει τη συμπεριφορά μιας οικονομίας ως σύνολο, την αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών, να εξετάζει τις οικονομικές επιλογές στις τοπικές και διεθνείς αγορές και να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με την οικονομική ευημερία.

Να αναπτύξει κριτική σκέψη και να ασκηθεί στην αυτενέργεια και στην αυτόνομη μάθηση.

Να καταστεί ικανός/η αποκτώντας τις βασικές προαπαιτούμενες γνώσεις, να διευκολυνθεί στην περαιτέρω συνέχιση των οικονομικών και όχι μόνο, σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

4. Ειδικοί σκοποί - στόχοι

- Γνώση και κατανόηση

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης» οι μαθητές αναπτύσσουν γνώσεις και κατανοούν θέματα σχετικά με: (α) Την οικονομική ορολογία και τις έννοιες, καθώς και στοιχειώδεις οικονομικές θεωρίες, (β) Τα βασικά οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε άτομο αλλά και η κοινωνία, και εναλλακτικές προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

(γ) Τις εκτιμήσεις και τις δυνάμεις που διέπουν τις οικονομικές αποφάσεις που πρέπει να λαμβάνονται από άτομα, επιχειρήσεις, οργανισμούς και κυβερνήσεις, (δ) Τις αλληλεπιδράσεις των διαφόρων οικονομικών κλάδων, και (ε) Την Ελληνική Οικονομία και της σχέσης της με τις οικονομίες των άλλων κρατών.

- Δεξιότητες

Στο πλαίσιο του Π.Σ. «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης» οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες όπως:

(α) Ικανότητα ερμηνείας των οικονομικών πληροφοριών που παρουσιάζονται με μορφή γραπτού κειμένου, αριθμητικών δεδομένων ή σε μορφή διαγραμμάτων.

(β) Ικανότητα εφαρμογής οικονομικών γνώσεων στην επίλυση προβλημάτων / θεμάτων από τη σύγχρονη ζωή

(γ) Ικανότητα ανάλυσης και ερμηνείας πληροφοριών μέσω της χρήσης οικονομικών εννοιών και θεωριών.

(δ) Ικανότητα αξιολόγησης πληροφοριών, επιχειρημάτων, προτάσεων και πολιτικών ώστε να προβαίνουν στις βέλτιστες από οικονομικής προσέγγισης αποφάσεις, και

- Αξίες και στάσεις

Οι μαθητές θα αναπτύξουν τις αξίες και στάσεις, έτσι ώστε να μπορούν: (α) Να συμμετέχουν ως ενημερωμένα άτομα στη συζήτηση οικονομικών θεμάτων και τη λήψη αποφάσεων, και

(β) Να γίνουν ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες και να συμβάλλουν στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας, του έθνους και ολόκληρου του κόσμου.

5. Ειδικότεροι στόχοι, θεματικές ενότητες και Ενδεικτικές δραστηριότητες.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	ΜΕΡΟΣ Α- ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 1. Εισαγωγή στην Οικονομική Επιστήμη	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών, παρωθεί τη συνεχή συμμετοχή τους και:
• Να ορίζουν το αντικείμενο μελέτης της Οικονομικής Επιστήμης. • Να προσδιορίζουν τον σκοπό της. • Να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται την χρησιμότητα της οικονομικής επιστήμης. • Να προσδιορίζουν τη σχέση της με άλλες επιστήμες.	1.1 Αντικείμενο και χρησιμότητα της Οικονομικής Επιστήμης 1.1.1 Ορισμός και αντικείμενο της Οικονομικής Επιστήμης 1.1.2 Σκοπός και χρησιμότητα της Οικονομικής Επιστήμης	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με το αντικείμενο της Οικονομικής Επιστήμης, καταγράφει και συνοψίζει τις απόψεις των μαθητών και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Αναθέτει στους μαθητές διαδικτυακή έρευνα σχετικά με το αντικείμενο μελέτης της Οικονομικής Επιστήμης και το σκοπό της και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη.
• Να διακρίνουν τους κλάδους της Οικονομικής Επιστήμης (Μικροοικονομία-Μακροοικονομία) και να κατανοούν το λόγο της διάκρισης. • Να περιγράφουν με τι ασχολείται ο κάθε κλάδος. • Να αναφέρουν και να εξηγούν παραδείγματα σφαλμάτων σύνθεσης.	1.2 Η Διάκριση σε Μικροοικονομία και Μακροοικονομία	• Αναφέρει οικονομικά θέματα της επικαιρότητας και ζητεί από τους μαθητές να εντοπίσουν χαρακτηριστικά, κοινά στοιχεία και διαφορές σε σχέση με τους κλάδους της οικονομικής επιστήμης. • Κάνει σύντομη εισήγηση και ζητεί από τους μαθητές να δώσουν παραδείγματα οικονομικών ζητημάτων και να προσδιορίσουν τον κλάδο της οικονομικής επιστήμης (Μικροοικονομία-Μακροοικονομία) που ασχολείται με αυτά. • Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές με παραδείγματα οικονομικών μεγεθών. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μετά από επεξεργασία επιλέγουν τον κλάδο που ασχολείται με αυτά (Μικροοικονομία -Μακροοικονομία), παρουσιάζουν στην τάξη τα αποτελέσματα και ακολουθεί συζήτηση. • Αναθέτει εργασία σε ομάδες: κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει παραδείγματα σφαλμάτων σύνθεσης.
• Να ορίζουν τις ανάγκες και να είναι σε θέση να διακρίνουν τις οικονομικές ανάγκες. • Να απαριθμούν και να εξηγούν	1.3 Οι Ανάγκες	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με τον όρο ανάγκη, καταγράφει και συνοψίζει τις απόψεις των μαθητών και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Αναθέτει εργασία σε ομάδες: κάθε ομάδα αναλαμβάνει να

τις ιδιότητες των αναγκών. • Να απαριθμούν και να εξηγούν τους βασικούς λόγους που συντελούν στην εξέλιξη και τον πολλαπλασιασμό των αναγκών. • Να αξιολογούν τον ρόλο της διαφήμισης στην δημιουργία, εξέλιξη και πολλαπλασιασμό των αναγκών.		αποτυπώσει τις οικονομικές ανάγκες των μελών της και να ικανοποιήσει κάποιες από αυτές ιεραρχώντας τες με βάση το δεδομένο εισόδημα κάθε ομάδας. • Κάνει σύντομη εισήγηση για τις ιδιότητες των αναγκών και διανέμει κατάλληλα σχεδιασμένο φύλλο εργασίας. Οι μαθητές σε ομάδες εργασίας επιλέγουν –καταγράφουν περιπτώσεις αναγκών και κατά την παρουσίαση εντοπίζουν και αναλύουν τους βασικούς λόγους που συντέλεσαν στην εξέλιξη και τον πολλαπλασιασμό τους. • Χρησιμοποιεί οπτικοακουστικό διαφημιστικό υλικό. Οι μαθητές με αφορμή το συγκεκριμένο υλικό σχολιάζουν τους στόχους και την επίδραση των διαφημιστικών μηνυμάτων. Σχολιάζουν επίσης την πιθανή επίδραση στη δημιουργία αναγκών που διαφορετικά δεν θα υπήρχαν και την πιθανότητα να οδηγούν σε «υπερκατανάλωση». • Αναθέτει Ερευνητική Εργασία σε ομάδες για τους βασικούς λόγους που συντελούν στην εξέλιξη και τον πολλαπλασιασμό των αναγκών (π.χ. διερεύνηση καταναλωτικών προτύπων). • Αναθέτει, ατομικά ή ομαδικά, έρευνα στο διαδίκτυο ή άλλα ΜΜΕ και συντονίζει συζήτηση στην τάξη σχετικά με περιπτώσεις παραπλανητικής διαφήμισης.
• Να ορίζουν τα αγαθά (υλικά - άυλα) και να είναι σε θέση να διακρίνουν τα ελεύθερα από τα οικονομικά αγαθά, καθώς και να αναφέρουν περιπτώσεις που ένα ελεύθερο αγαθό μπορεί να μετατραπεί σε οικονομικό. • Να ταξινομούν τα αγαθά σε κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια (υλικά- άυλα, διαρκή-καταναλωτά, κεφαλαιουχικά-καταναλωτικά).	1.4 Οικονομικά Αγαθά	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με τον όρο αγαθό, καταγράφει και συνοψίζει τις απόψεις των μαθητών και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Ζητεί από τους μαθητές να του αναφέρουν διάφορα αγαθά, καταγράφονται στον πίνακα, ακολουθεί συζήτηση, εντοπίζονται τα χαρακτηριστικά - κριτήρια διάκρισής τους και γίνεται ταξινόμηση των αγαθών σε κατηγορίες. • Κάνει σύντομη εισήγηση για την ταξινόμηση των αγαθών σε κατηγορίες και διανέμει κατάλληλα σχεδιασμένο φύλλο εργασίας. Οι μαθητές ατομικά ή σε ομάδες εργασίας συμπληρώνουν πίνακα ταξινομώντας τα αγαθά σε κατηγορίες με βάση τα κριτήρια διάκρισης που έχουν διδαχθεί. • Χρησιμοποιεί οπτικοακουστικό υλικό (διαφημιστικό ή άλλο). Ζητεί από τους μαθητές, με αφορμή το συγκεκριμένο υλικό, να ταξινομήσουν σε κατάλληλα διαμορφωμένο φύλλο εργασίας τα

		αγαθά που εντόπισαν σε κατηγορίες.
• Να ορίζουν την παραγωγική διαδικασία. • Να αναφέρουν παραδείγματα παραγωγικών διαδικασιών. • Να διακρίνουν και κατηγοριοποιούν τους παραγωγικούς συντελεστές. • Να αναγνωρίζουν το γεγονός ότι οι παραγωγικοί συντελεστές βρίσκονται σε «στενότητα».	1.5 Παραγωγική διαδικασία – συντελεστές παραγωγής 1.5.1 Η Παραγωγική Διαδικασία 1.5.2 Οι Παραγωγικοί Συντελεστές	• Παρουσιάζει του όρους *παραγωγή, παραγωγική διαδικασία και συντελεστές παραγωγής* και ζητεί από τους μαθητές να διατυπώσουν τις σκέψεις τους. Στη συνέχεια καταγράφει στον πίνακα τις απαντήσεις των μαθητών, συνοψίζει και κάνει σύντομη εισήγηση για τα θέματα. • Χρησιμοποιεί οπτικοακουστικό υλικό για την παραγωγική διαδικασία (π.χ. προβολή αποσπασμάτων από την ταινία του Charlie Chaplin – Modern Times -1936) και συντονίζει συζήτηση για ζητήματα όπως ο καταμερισμός των εργασιών για την αύξηση της παραγωγής.
• Να διατυπώνουν την οικονομική αρχή και να επεξηγούν το περιεχόμενό της • Να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται την σημασία της για την επιβίωση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων αλλά και κάθε μορφής οργανισμού. • Να διατυπώνουν την έννοια του οικονομικού προβλήματος, να επεξηγούν τις αιτίες ύπαρξης και τις επιπτώσεις του. • Να αντιλαμβάνονται ότι πίσω από το πρόβλημα της σχετικής έλλειψης των αγαθών κρύβεται η «σχετική» έλλειψη των παραγωγικών συντελεστών	1.6 Η Οικονομική αρχή ή Οικονομικό Αξίωμα και το κύριο οικονομικό πρόβλημα	• Διατυπώνει ερωτήσεις στους μαθητές για τις ενέργειες που θα έκαναν ως επιχειρηματίες, αν ήθελαν να βελτιώσουν τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησής τους. Καταγράφει τις απόψεις τους και τους καθοδηγεί να εντοπίσουν στοιχεία που αναφέρονται στην βασική οικονομική αρχή. • Με τη χρήση κατάλληλων ερωτήσεων παρακινεί τους μαθητές να εντοπίσουν και να αιτιολογήσουν το κύριο Οικονομικό Πρόβλημα της οικονομίας στη χώρα μας. Στη συνέχεια καταγράφει στον πίνακα τις απαντήσεις των μαθητών, συνοψίζει και κάνει σύντομη εισήγηση παρουσιάζοντας το θέμα. • Παρουσιάζει υλικό σχετικό με το κύριο οικονομικό πρόβλημα (π.χ. αποσπάσματα συνεντεύξεων από εφημερίδες, τηλεόραση, άρθρα) και συντονίζει συζήτηση με αφορμή το συγκεκριμένο υλικό. • Αναθέτει εργασία σε ομάδες: κάθε ομάδα εξετάζει την επίδραση των ιδιοτήτων των αναγκών στην αύξηση ή μείωση της έντασης του οικονομικού προβλήματος
• Να διατυπώνουν τις βασικές υποθέσεις στις οποίες στηρίζεται η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων και να είναι σε θέση να εξηγήσουν τι δείχνει η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων.	1.7 Παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας 1.7.1 Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων - βασικές υποθέσεις- μετατοπίσεις.	• Διατυπώνει προς τους μαθητές το ερώτημα εάν η χώρα μας μπορεί να παράγει όση ποσότητα επιθυμεί από τα διάφορα αγαθά και αν όχι ποιοι είναι οι περιορισμοί που αντιμετωπίζει. Μετά την καταγραφή των απόψεων, εστιάζει στις απαντήσεις που αφορούν στην ποσότητα των παραγωγικών συντελεστών και στην τεχνολογία παραγωγής. • Παρουσιάζει δεδομένα και σχεδιάζει λεπτομερώς στον πίνακα

• Να περιγράφουν και να εξηγούν παράγοντες που οδηγούν στην αύξηση ή και την μείωση των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας οικονομίας και να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα διαγραμματικά με την επίλυση απλών και σύνθετων ασκήσεων. • Να ορίζουν την έννοια του κόστους ευκαιρίας και να το υπολογίζουν αριθμητικά. • Να επιλύουν απλές και σύνθετες ασκήσεις και να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα διαγραμματικά. • Να διατυπώνουν τον «νόμο» κόστους ευκαιρίας. • Να είναι σε θέση να ερμηνεύουν τις διάφορες περιπτώσεις συμπεριφοράς του κόστους ευκαιρίας, την αναμενόμενη κατά περίπτωση επίδραση στην μορφή της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων και να απεικονίζουν τις περιπτώσεις αυτές διαγραμματικά.	1.7.2 Κόστος ευκαιρίας ή εναλλακτικό κόστος.	μια Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων. Με κατάλληλες ερωτήσεις προς τους μαθητές, τους προκαλεί να ανακαλύψουν και να ορίσουν σημεία-συνδυασμούς (εφικτούς-ανέφικτους-άριστους). • Δίνει στους μαθητές κατάλληλα διαμορφωμένο φύλλο εργασίας και ζητεί να εξετάσουν και να απεικονίσουν διαγραμματικά την επίδραση διαφορετικών μεταβολών στις ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών και στην τεχνολογία στην Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων. Γίνεται ανταλλαγή των φύλλων εργασίας μεταξύ των μαθητών, συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και σχολιασμός και διόρθωση σε επίπεδο τάξης. • Παρουσιάζει άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά , εντοπίζονται και σχολιάζονται περιπτώσεις που αφορούν σε μετανάστευση εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού της χώρας μας στο εξωτερικό και διερευνάται η επίδραση στην καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας. • Επιλύει ασκήσεις υπολογισμού κόστους ευκαιρίας και συμπλήρωσης δεδομένων πίνακα. Με βάση τον συγκεκριμένο πίνακα κατασκευάζει την Καμπύλη Παραγωγικών δυνατοτήτων και με κατάλληλες ερωτήσεις διαπιστώνει το κατά πόσον οι μαθητές έχουν εμπεδώσει τη θεωρία και τους προκαλεί να ανακαλύψουν και να ορίσουν σημεία-συνδυασμούς (εφικτούς-ανέφικτους-μέγιστους). • Ζητεί από τους μαθητές να σχεδιάσουν στην τάξη, μια Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων, με βάση τα στοιχεία του πίνακα που τους έχει δοθεί σε κατάλληλα διαμορφωμένο φύλλο εργασίας
• Να αναφέρουν τους φορείς που συμμετέχουν στο οικονομικό κύκλωμα σε μια μικτή οικονομία και να περιγράφουν την οικονομική τους δραστηριότητα. • Να απεικονίζουν διαγραμματικά, να	1.8 Το Οικονομικό Κύκλωμα (Εισόδημα-Δαπάνη και κυκλική ροή)	• Ζητεί από τους μαθητές να του αναφέρουν ποιοι είναι οι φορείς που συμμετέχουν στην οικονομική δραστηριότητα., καταγράφει και συνοψίζει τις απόψεις των μαθητών και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα, • Αναθέτει εργασία σε ομάδες: κάθε ομάδα επεξεργάζεται και παρουσιάζει μια περίπτωση επιχείρησης που παράγει και διαθέτει κάποιο προϊόν στους καταναλωτές. Με την καθοδήγησή του, κάθε ομάδα διαμορφώνει κατάλληλο διάγραμμα, όπου

περιγράφουν και να ερμηνεύουν τις κυκλικές ροές (πραγματική και χρηματική). •		εμφανίζονται οι ροές αγαθών – συντελεστών και χρήματος μεταξύ επιχειρήσεων – νοικοκυριών και κράτους. • Διαμορφώνει και παρουσιάζει σε διάγραμμα το οικονομικό κύκλωμα. Στο διάγραμμα προσθέτει και την συμμετοχή-παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
•	Ώρες: 10	•

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	2. Η Συμπεριφορά του Καταναλωτή και η Ζήτηση των Αγαθών	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να προσδιορίζουν τι σημαίνει καταναλωτής • Να ορίζουν την έννοια της χρησιμότητας ενός αγαθού. • Να εξηγούν ότι η επιδίωξη του καταναλωτή είναι να μεγιστοποιεί τη χρησιμότητα που απολαμβάνει από την κατανάλωση αγαθών (υλικών και άυλων), λαμβάνοντας υπόψη ότι οι καταναλωτές έχουν πλήρη γνώση των δεδομένων της αγοράς. • Να ορίζουν την έννοια του ορθολογικού καταναλωτή και της ορθολογικής συμπεριφοράς. • Να διακρίνουν πότε ένας καταναλωτής βρίσκεται σε ισορροπία.	2.1 Ο Καταναλωτής και η Καταναλωτική Συμπεριφορά	• Ζητεί από τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη περιπτώσεις που αγόρασαν ένα αγαθό και να διακρίνουν καταστάσεις μέγιστης ή μη ικανοποίησης από την κατανάλωσή του. • Ζητεί από τους μαθητές να κατονομάσουν περισσότερα του ενός αγαθά που ικανοποιούν την ίδια ανάγκη τους. • Ζητεί από τους μαθητές να ιεραρχήσουν και να επιλέξουν αγαθά για την ικανοποίηση μιας σειράς αναγκών τους.

• Να διακρίνουν και να εξηγούν τη διαφορά μεταξύ επιθυμίας απόκτησης ενός αγαθού και της ενεργού ζήτησης. • Να διατυπώνουν και να ερμηνεύουν το Νόμο της Ζήτησης .και να κατασκευάζουν σε ένα διάγραμμα την ατομική καμπύλη ζήτησης, υπό τον όρο ότι χρησιμοποιούν τον κάθετο άξονα, ως άξονα των τιμών (P) και τον οριζόντιο άξονα, ως άξονα των ποσοτήτων (Q), αποσαφηνίζοντας τον όρο Ceteris Paribus • Να χρησιμοποιούν τον όρο «Καμπύλη Ζήτησης», ακόμη και στην περίπτωση που η μορφή της είναι ευθεία γραμμή.	2.2 Η Ζήτηση των Αγαθών 2.2.1 Νόμος ζήτησης και Ατομική Καμπύλης Ζήτησης	• Ζητεί από τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη περιπτώσεις που είχαν την επιθυμία για ένα αγαθό (έκφραση της ανάγκης), αλλά δεν είχαν τη δυνατότητα να το αποκτήσουν. • Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα τιμών και ποσοτήτων για έναν καταναλωτή και ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν την Ατομική Καμπύλη Ζήτησης. Μετά την ολοκλήρωση από όλους τους μαθητές ζητείται από μαθητή να κάνει την ίδια κατασκευή στον πίνακα, τονίζονται κατασκευαστικές λεπτομέρειες και ζητείται από τους μαθητές να διατυπώσουν και να εξηγήσουν τον Νόμο της Ζήτησης. • Ζητεί από τους μαθητές να αναφέρουν παραδείγματα, που να φαίνεται η σημασία της φράσης «Ceteris Paribus». • Διανέμει φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα τιμών και ζητούμενων ποσοτήτων για έναν καταναλωτή. Καθοδηγεί τους μαθητές στην διαγραμματική απεικόνιση της καμπύλης ζήτησης .
• Να απεικονίζουν σε ένα διάγραμμα και να ερμηνεύουν Ατομικές Καμπύλες και την αντίστοιχη Αγοραία Καμπύλη Ζήτησης, να εξηγούν τον τρόπο κατασκευής και να διακρίνουν τις διαφορές.	2.2.2 Η Αγοραία Καμπύλη Ζήτησης	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα Ατομικών Καμπυλών Ζήτησης, χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες και τους ζητεί να κατασκευάσουν την Αγοραία Καμπύλη Ζήτησης: α) Σε χαρτί μιλιμετρέ. β) Με χάρακα σε φύλλο χαρτί. γ) Στον πίνακα με χρήση διαφορετικών χρωμάτων. δ) Με τη χρήση υπολογιστικού φύλλου ή άλλου προγράμματος γραφικών σε Η/Υ. Μετά την ολοκλήρωση από τους μαθητές, αναλύονται και συζητούνται κατασκευαστικές λεπτομέρειες.

• Να αποσαφηνίζουν και να ερμηνεύουν τα στοιχεία (παραμέτρους) της γραμμικής συνάρτησης ζήτησης και τους περιορισμούς για καθένα. • Να απεικονίζουν σε ένα διάγραμμα μία γραμμική συνάρτηση ζήτησης.	2.2.3 Η Γραμμική Συνάρτηση Ζήτησης	• Τονίζει στους μαθητές ότι η Γραμμική Συνάρτηση Ζήτησης, είναι μία πρωτοβάθμια εξίσωση και απεικονίζει μια απλοποιημένη μορφή του Νόμου της Ζήτησης. • Ζητεί από τους μαθητές να διατυπώσουν τη διαγραμματική διαφορά μεταξύ Οικονομικής Επιστήμης και Μαθηματικών σε ότι αφορά τη σχέση ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής στο Νόμο της Ζήτησης. • Διανέμει στους μαθητές φύλλο εργασίας και ζητεί να κατασκευάσουν καμπύλες ζήτησης Γραμμικών Συναρτήσεων Ζήτησης. Μετά την ολοκλήρωση από τους μαθητές ζητείται να γίνουν από μαθητές οι αντίστοιχες κατασκευές στον πίνακα και να σχολιαστούν τα αποτελέσματα.

• Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ μεταβολής της ζήτησης και μεταβολής της ζητούμενης ποσότητας. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τους παράγοντες οι οποίοι προκαλούν μετατόπιση ολόκληρης της Καμπύλης Ζήτησης.	2.2.4 Μεταβολή της Ζήτησης και Μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας	• Παραθέτει στον πίνακα δεδομένα τιμών και ζητούμενων ποσοτήτων και ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν την καμπύλη ζήτησης (Γραμμικής μορφής). Στη συνέχεια, αφού κατασκευαστεί από μαθητή η Καμπύλη Ζήτησης στον πίνακα, σχολιάζονται οι μετακινήσεις από σημείο σε σημείο πάνω στην ίδια Καμπύλη Ζήτησης, καθώς μεταβάλλεται μόνον η τιμή (P) του ίδιου του αγαθού. • Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές και ζητεί να κατασκευάσουν μία καμπύλη ζήτησης (Γραμμικής μορφής). Στη συνέχεια, να δείξουν τη μετατόπιση, προς τα δεξιά ή τα αριστερά, ολόκληρης της Καμπύλης Ζήτησης, καθώς θα μεταβάλλεται ένας κάθε φορά, από τους παρακάτω παράγοντες «Ceteris Paribus», τονίζοντας την επαγωγική σειρά των μεταβολών από την επίδραση κάθε παράγοντα.
• Να απεικονίζουν και να ερμηνεύουν στο ίδιο διάγραμμα, ταυτόχρονες μεταβολές ζητούμενης ποσότητας και μεταβολές ζήτησης.	2.2.5 Ταυτόχρονη μεταβολή ζητούμενης ποσότητας και ζήτησης	• Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές και ζητεί να κατασκευάσουν μία καμπύλη ζήτησης (Γραμμικής μορφής). Στη συνέχεια, να δείξουν, πάνω στο ίδιο διάγραμμα, πρώτα, μία μετακίνηση από σημείο σε σημείο της Καμπύλης Ζήτησης, και στη συνέχεια να δείξουν τις μετατοπίσεις ολόκληρης της Καμπύλης Ζήτησης.
• Να ορίζουν την έννοια της Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την τιμή (E_D), • Να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν την Ελαστικότητα Ζήτησης, ως προς την τιμή (E_D). • Να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν την Ελαστικότητα Τόξου, ως προς την τιμή. • Να ερμηνεύουν τη σχέση Ελαστικότητας Σημείου και Ελαστικότητας Τόξου.	2.2.6 Η Ελαστικότητα της Ζήτησης, ως προς την Τιμή	• Καθοδηγεί τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τον τύπο της Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την τιμή (E_D), και να επιλύσουν συγκεκριμένες ασκήσεις. • Καθοδηγεί τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το τύπο της Ελαστικότητας Τόξου, και να επιλύσουν συγκεκριμένες ασκήσεις. • Ζητεί από τους μαθητές να επιλύσουν συγκεκριμένες ασκήσεις, και να χαρακτηρίσουν τη ζήτηση. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν και να παρουσιάσουν στη τάξη ένα παράδειγμα, για κάθε ένα Προσδιοριστικό Παράγοντα της Ελαστικότητας της Ζήτησης.

• Να διακρίνουν την ελαστική από την ανελαστική ζήτηση και να εξηγούν τη σημασία της. • Να εξηγούν τους Προσδιοριστικούς Παράγοντες της Ελαστικότητας της Ζήτησης.		
• Να υπολογίζουν τη συνολική δαπάνη των καταναλωτών για ένα αγαθό και να ερμηνεύουν τις μεταβολές της με χρήση της ελαστικότητας ζήτησης ως προς την τιμή. • Να αναγνωρίζουν την καμπύλη ζήτησης, με ελαστικότητα ίση με μηδέν και να εξηγούν το πως αντιδρούν οι καταναλωτές στην περίπτωση αυτή. • Να αναγνωρίζουν την καμπύλη ζήτησης, με ελαστικότητα που τείνει στο άπειρο, και να εξηγούν το πως αντιδρούν οι καταναλωτές στην περίπτωση αυτή. • Να εντοπίζουν τα σημεία της ευθύγραμμης καμπύλης ζήτησης τα οποία έχουν ελαστικότητα ζήτησης, σε απόλυτη τιμή, α) μεγαλύτερη της μονάδας, β) μικρότερη της μονάδας, και γ) ίση με τη μονάδα. και να ερμηνεύουν τη μεταβολή της Συνολικής Δαπάνης. • Να διακρίνουν ότι το χαρακτηριστικό της Συνάρτησης Ζήτησης με μορφή Ισοσκελούς Υπερβολής, είναι ότι η Συνολική Δαπάνη των καταναλωτών για ένα	2.2.7 Η Συνολική Δαπάνη των Καταναλωτών και η Ελαστικότητα Ζήτησης ως προς την τιμή 2.2.8 Ειδικές περιπτώσεις Καμπύλης Ζήτησης και Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την τιμή 2.2.9 Η χρησιμότητα της Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την Τιμή	• Διανέμει στους μαθητές φύλλο εργασίας με τιμές και ζητούμενες ποσότητες για την αγορά ενός αγαθού και τους ζητεί να υπολογίσουν τη Συνολική Δαπάνη των Καταναλωτών για το αγαθό αυτό. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν παραδείγματα, που να φαίνεται η σχέση της Ελαστικότητας Ζήτησης με τη Συνολική Δαπάνη των Καταναλωτών, για ένα αγαθό. • Ζητεί από τους μαθητές να χαράξουν σε χαρτί στην τάξη, όλες τις Ειδικές περιπτώσεις Καμπύλης Ζήτησης και Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την τιμή. • Ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν μια καμπύλη ζήτησης, η οποία να έχει τη μορφή Ισοσκελούς Υπερβολής. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν και να παρουσιάσουν στη τάξη ένα οικονομικό άρθρο (από έντυπο ή ηλεκτρονικό τύπο), που να σχετίζεται με τη Χρησιμότητα της Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την Τιμή (P). Επιλέγει το καταλληλότερο από αυτά προκειμένου να ακολουθήσει συζήτηση για την επιλογή κατάλληλης διαφημιστικής εκστρατείας ή/και μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.

αγαθό, είναι σταθερή, για κάθε τιμή (P), του ίδιου του αγαθού. • Να εξηγούν την πρακτική σημασία και τη χρησιμότητα της Ελαστικότητας Ζήτησης, ως προς την Τιμή (P), για τις επιχειρήσεις και το κράτος , για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων, ως προς τη μεταβολή της τιμής.		
• Να ορίζουν την έννοια της Εισοδηματικής Ελαστικότητας (E_Y). • Να υπολογίζουν την Εισοδηματική Ελαστικότητα (E_Y). • Να χαρακτηρίζουν τα αγαθά με βάση την Εισοδηματική Ελαστικότητα. • Να ορίζουν την έννοια της Σταυροειδούς Ελαστικότητας της Ζήτησης. • Να υπολογίζουν την Σταυροειδή Ελαστικότητα για υποκατάστατα και συμπληρωματικά αγαθά.	2.2.10 Η Εισοδηματική Ελαστικότητα ή Ελαστικότητα ως προς το Εισόδημα 2.2.11 Η Σταυροειδής Ελαστικότητα	• Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν παραδείγματα, που να φαίνεται ότι η μεταβολή του εισοδήματος επηρεάζει τη ζήτηση για ένα αγαθό. • Καθοδηγεί τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το τύπο της Εισοδηματικής Ελαστικότητας, και να επιλύσουν συγκεκριμένες ασκήσεις. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν παραδείγματα κανονικών και κατώτερων αγαθών, καθώς και αγαθών Ey= 0. • Καθοδηγεί τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το τύπο της Σταυροειδούς Ελαστικότητας, για να επιλύσουν συγκεκριμένες ασκήσεις.
	Ώρες: 11	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	3. Η Προσφορά των Αγαθών	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να προσδιορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια της ενεργού προσφοράς, λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) οι επιχειρήσεις έχουν	3.1 Η έννοια της Προσφοράς αγαθών	• Ζητεί από τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη, παραδείγματα επιχειρήσεων που παράγουν αγαθά (υλικά και άυλα), από τους διάφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. • Καθοδηγεί τους μαθητές να αναφέρουν περιπτώσεις

πλήρη γνώση των δεδομένων της αγοράς. β) σκοπός των επιχειρήσεων είναι η επιδίωξη του μέγιστου κέρδους, δεδομένων των οικονομικών συνθηκών της παραγωγής και γ) η αύξηση της τιμής (P) στην οποία μπορεί η επιχείρηση να πωλήσει το παραγόμενο προϊόν, βελτιώνει την προοπτική αύξησης του κέρδους «ceteris paribus».		απλής επιθυμίας ανάληψης παραγωγικής δράσης, έναντι της πραγματικής δυνατότητας παραγωγής και προσφοράς αγαθών.
• Να διατυπώνουν και να ερμηνεύουν το Νόμο της Προσφοράς και να κατασκευάζουν σε ένα διάγραμμα την ατομική καμπύλη προσφοράς, υπό τον όρο ότι χρησιμοποιούν τον κάθετο άξονα, ως άξονα των τιμών (P) και τον οριζόντιο άξονα, ως άξονα των ποσοτήτων (Q), αποσαφηνίζοντας τον όρο Ceteris Paribus. • Να χρησιμοποιούν τον όρο «Καμπύλη Προσφοράς», ακόμη και στην περίπτωση που η μορφή της είναι ευθεία γραμμή, ως έκφραση του Νόμου της Προσφοράς). • Να αναφέρουν ότι στο νόμο της προσφοράς μεταβάλλεται	3.1.1 Νόμος της Προσφοράς – Καμπύλη Προσφοράς	• Διανέμει στους μαθητές φύλλο εργασίας με δεδομένα για μια ατομική καμπύλη προσφοράς και ζητεί να κατασκευάσουν την αντίστοιχη καμπύλη προσφοράς. Μετά την ολοκλήρωση από όλους τους μαθητές ζητείται από μαθητή να κάνει την ίδια κατασκευή στον πίνακα, τονίζονται κατασκευαστικές λεπτομέρειες και ζητείται από τους μαθητές να διατυπώσουν και να εξηγήσουν τον Νόμο της Προσφοράς.

μόνον η τιμή (P), του ίδιου του αγαθού, «ceteris paribus»..		
• Να απεικονίζουν σε ένα διάγραμμα και να ερμηνεύουν Ατομικές Καμπύλες και την αντίστοιχη Αγοραία Καμπύλη Προσφοράς, να εξηγούν τον τρόπο κατασκευής και να διακρίνουν τις διαφορές.	3.1.2 Η Αγοραία Καμπύλη Προσφοράς	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα ατομικών καμπυλών προσφοράς και ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν σε ενιαίο διάγραμμα τη συνολική και τις ατομικές καμπύλες προσφοράς. Μετά την ολοκλήρωση από όλους τους μαθητές ζητείται από μαθητή να κάνει την ίδια κατασκευή στον πίνακα και τονίζονται οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες.
• Να αποσαφηνίζουν και να ερμηνεύουν τα στοιχεία (παραμέτρους) της γραμμικής συνάρτησης προσφοράς και τους περιορισμούς για καθένα. • Να απεικονίζουν σε ένα διάγραμμα μία γραμμική συνάρτηση προσφοράς.	3.2 Η Γραμμική Συνάρτηση Προσφοράς	• Τονίζει στους μαθητές ότι η Γραμμική Συνάρτηση Προσφοράς είναι μία πρωτοβάθμια εξίσωση και απεικονίζει μια απλοποιημένη μορφή του Νόμου της Προσφοράς.
• Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ μεταβολής της προσφοράς και μεταβολής της προσφερόμενης ποσότητας. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τους παράγοντες οι οποίοι προκαλούν μετατόπιση ολόκληρης της Καμπύλης Προσφοράς.	3.3 Μεταβολή της Προσφοράς και Μεταβολή της προσφερόμενης ποσότητας	• Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές με στοιχεία για γραμμικές καμπύλες προσφοράς και τους ζητεί να κατασκευάσουν τις καμπύλες προσφοράς. Στη συνέχεια ζητείται από μαθητές να κατασκευάσουν στον πίνακα τις καμπύλες και να δείξουν τη μετακίνηση, από σημείο σε σημείο πάνω στην ίδια Καμπύλη Προσφοράς, καθώς μεταβάλλεται μόνον η τιμή (P) του ίδιου του αγαθού. • Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα που αφορούν σε γραμμική καμπύλη προσφοράς. Στη συνέχεια, ζητεί από μαθητή να κατασκευάσει την καμπύλη στον πίνακα και με τις κατάλληλες ερωτήσεις του ζητεί να δείξει μετατοπίσεις της καμπύλης λόγω μεταβολής κάποιου προσδιοριστικού παράγοντα, εστιάζοντας το ενδιαφέρον στην συνέπεια των ακολουθιών των μεταβολών.

• Να απεικονίζουν και να ερμηνεύουν στο ίδιο διάγραμμα, ταυτόχρονες μεταβολές προσφερόμενης ποσότητας και μεταβολές προσφοράς.	3.4 Ταυτόχρονη μεταβολή της Προσφερόμενης Ποσότητας και της Προσφοράς	• Διανέμει στους μαθητές φύλλο εργασίας με δεδομένα για μια γραμμική καμπύλη προσφοράς και τους ζητεί να την κατασκευάσουν. Στη συνέχεια ζητεί από μαθητή να κατασκευάσει την ίδια καμπύλη στον πίνακα και με τις κατάλληλες ερωτήσεις του ζητεί να δείξει μετακινήσεις από σημείο σε σημείο και μετατοπίσεις ολόκληρης της καμπύλης προσφοράς.
• Να ορίζουν την έννοια της Ελαστικότητας της Προσφοράς (E_S). • Να περιγράφουν ότι η Ελαστικότητα της Προσφοράς μετρά το βαθμό αντίδρασης της προσφερόμενης ποσότητας, εκ μέρους των επιχειρήσεων, καθώς μεταβάλλεται μόνο η τιμή του ίδιου του αγαθού. • Να υπολογίζουν την Ελαστικότητα Προσφοράς (E_S). • Να διακρίνουν πότε η προσφορά (ως προς την τιμή) είναι Ελαστική, πότε είναι Ανελαστική, πότε είναι Μοναδιαίας Ελαστικότητας, πότε είναι πλήρως Ανελαστική και πότε είναι πλήρως Ελαστική. • Να εξηγούν τους Προσδιοριστικούς Παράγοντες της Ελαστικότητας της Προσφοράς.	3.5 Η Ελαστικότητα της Προσφοράς 3.6 Ειδικές περιπτώσεις Καμπύλης Προσφοράς και Ελαστικότητας Προσφοράς, ως προς την τιμή	• Διανέμει φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα και ζητεί από τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το τύπο της Ελαστικότητας Προσφοράς (E_S) και να επιλύσουν ασκήσεις μέτρησης της Ελαστικότητας της Προσφοράς. Με βάση τα αποτελέσματα, τους ζητεί να χαρακτηρίσουν την αντίστοιχη προσφορά. Στη συνέχεια, ζητεί από τους μαθητές, με βάση τα αριθμητικά αποτελέσματα, τις γραφικές απεικονίσεις και τον αντίστοιχο χαρακτηρισμό των καμπυλών. • Ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν όλες τις ειδικές περιπτώσεις Καμπύλης Προσφοράς και Ελαστικότητας Προσφοράς ως προς την τιμή. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να φέρουν και να παρουσιάσουν στη τάξη παραδείγματα για κάθε ένα Προσδιοριστικό Παράγοντα της Ελαστικότητας της Προσφοράς.
	Ώρες: 7	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	4. Η Ισορροπία στην Αγορά και η Διαμόρφωση των Τιμών	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να ορίζουν τι είναι αγορά. • Να περιγράφουν τη διαδικασία με την οποία επιτυγχάνεται η ισορροπία σε μια αγορά. • Να ορίζουν, να εξηγούν και να παρουσιάζουν διαγραμματικά τις έννοιες «πλεόνασμα» και «έλλειμμα».	4.1 Ο προσδιορισμός της τιμής και της ποσότητας ισορροπίας στην αγορά 4.1.1 Η αλληλεπίδραση των δυνάμεων της προσφοράς και της ζήτησης στην αγορά	• Χρησιμοποιεί υλικό από το διαδίκτυο ή τον έντυπο τύπο για να δημιουργήσει αφόρμηση: α. ένα άρθρο ή β. το εβδομαδιαίο δελτίο επισκόπησης τιμών καυσίμων γ. αγγελίες εφημερίδων για τιμές ακινήτων ώστε οι μαθητές να ανατρέξουν σε εμπειρίες τους από την αγορά ενός αγαθού. • Τους ζητά να ανατρέξουν σε προηγούμενη γνώση της έννοιας της αγοραίας ζήτησης και της αγοραίας προσφοράς και με τη χρήση ενός αριθμητικού παραδείγματος ανακαλύπτουν και σχολιάζουν την τιμή ισορροπίας. Στη συνέχεια οι μαθητές καλούνται να κάνουν τη διαγραμματική παρουσίαση.
• Να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν την τιμή και την ποσότητα ισορροπίας χρησιμοποιώντας γραμμικές συναρτήσεις ζήτησης και προσφοράς. • Να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν το έλλειμμα ή το πλεόνασμα χρησιμοποιώντας γραμμικές συναρτήσεις ζήτησης και προσφοράς.	4.1.2 Ο προσδιορισμός της τιμής και της ποσότητας ισορροπίας αλγεβρικά	• Διανέμει φύλλο εργασίας και οι μαθητές: α. υπολογίζουν την τιμή και την ποσότητα ισορροπίας με τη χρήση γραμμικών συναρτήσεων ζήτησης και προσφοράς β. σε ομάδες εργασίας υπολογίζουν, σχεδιάζουν και παρουσιάζουν το έλλειμμα ή πλεόνασμα σε συγκεκριμένες τιμές.
• Να εξηγούν την επίδραση των μεταβολών της ζήτησης στην τιμή και την ποσότητα	4.2 Μεταβολές της ισορροπίας 4.2.1 Μεταβολές της	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα που αφορούν γραμμικές συναρτήσεις αγοραίας ζήτησης και προσφοράς. Με την υπόθεση ότι μεταβάλλεται ένας από

ισορροπίας. • Να εξηγούν την επίδραση των προσδιοριστικών παραγόντων της ζήτησης στην τιμή και την ποσότητα ισορροπίας. • Να υπολογίζουν τη νέα τιμή και ποσότητα ισορροπίας, μετά τη μεταβολή της ζήτησης.	ισορροπίας λόγω μεταβολής της ζήτησης	τους προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης (ceteris paribus), ζητά τον προσδιορισμό της αρχικής και της νέας ισορροπίας της αγοράς και τη διαγραμματική της απεικόνιση. Οι μαθητές κάνουν τη γενίκευση του συμπεράσματος και δίνουν ένα παράδειγμα από τις εμπειρίες τους που επαληθεύει τον κανόνα.
• Να εξηγούν την επίδραση των μεταβολών της προσφοράς στην τιμή και την ποσότητα ισορροπίας. • Να εξηγούν την επίδραση των προσδιοριστικών παραγόντων της προσφοράς στην τιμή και την ποσότητα ισορροπίας. • Να υπολογίζουν τη νέα τιμή και ποσότητα ισορροπίας, μετά τη μεταβολή της προσφοράς.	4.2.2 Μεταβολές της ισορροπίας λόγω μεταβολής της προσφοράς	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα που αφορούν γραμμικές συναρτήσεις αγοραίας ζήτησης και προσφοράς. Με την υπόθεση ότι μεταβάλλεται ένας από τους προσδιοριστικούς παράγοντες της προσφοράς, ζητά τον προσδιορισμό της αρχικής και της νέας ισορροπίας και τη διαγραμματική της απεικόνιση. • Διανέμει φύλλο εργασίας με περιεχόμενο τη μεταβολή ενός προσδιοριστικού παράγοντα της προσφοράς και ζητά την απεικόνιση του σεναρίου της αγοράς σε ποιοτικό διάγραμμα (χωρίς τη χρήση αριθμητικών δεδομένων). Οι μαθητές κάνουν τη γενίκευση του συμπεράσματος. • Αναθέτει στους μαθητές εργασία να αναζητήσουν αντίστοιχο υλικό στο διαδίκτυο και να το παρουσιάσουν
• Να ερμηνεύουν την επίδραση της ταυτόχρονης μεταβολής της προσφοράς και της ζήτησης στην τιμή και την ποσότητα ισορροπίας. • Να εξηγούν την επίδραση της μεταβολής των προσδιοριστικών παραγόντων της προσφοράς και της ζήτησης στην τιμή και την ποσότητα	4.2.3 Μεταβολές της ισορροπίας λόγω της ταυτόχρονης μεταβολής της ζήτησης και της προσφοράς	• Δίνει φύλλα εργασίας με δεδομένα αύξησης της ζήτησης και της προσφοράς με διαφορετικό μέγεθος μεταβολής. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα και τη γενίκευση του συμπεράσματος. • Ανάθεση εργασίας: Να παρουσιάσουν όλες τις υπόλοιπες πιθανές μεταβολές με ποιοτικά σχήματα (χωρίς συναρτήσεις) α. Μείωση ζήτησης και μείωση προσφοράς β. Μείωση ζήτησης και αύξηση προσφοράς γ. Αύξηση ζήτησης και μείωση προσφοράς δίνοντας ένα σενάριο της επιλογής τους που αφορά τη μεταβολή ενός προσδιοριστικού παράγοντα της ζήτησης και της

ισορροπίας.		προσφοράς.
• Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το κράτος επιβάλλει ανώτατη τιμή στην αγορά ενός αγαθού, να ερμηνεύουν τις πιθανές συνέπειες από την επιβολή ανώτατων τιμών και να κάνουν διαγραμματική απεικόνιση.	4.3 Η κρατική παρέμβαση στη λειτουργία της αγοράς 4.3.1 Ο έλεγχος των τιμών με την επιβολή ανώτατης τιμής	• Χρησιμοποιεί άρθρα ή υλικό από το διαδίκτυο ή τον έντυπο τύπο με θέμα την επιβολή P_A για να δημιουργήσει αφόρμηση (π.χ. Από το Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας) και ζητά από τους μαθητές να αιτιολογήσουν μια τέτοια απόφαση. Στη συνέχεια κάνει διαγραμματική παρουσίαση της επιβολής P_A και των συνεπειών της. • Διανέμει φύλλο εργασίας με άσκηση και σε συνεργασία με τους μαθητές υπολογίζουν το έλλειμμα και το «καπέλο» • Ανάθεση εργασίας: Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο άρθρα που αφορούν την επιβολή ανώτατων τιμών
• Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το κράτος επιβάλλει κατώτατη τιμή στην αγορά ενός αγαθού, να ερμηνεύουν τις πιθανές συνέπειες από την επιβολή κατώτατων τιμών και να κάνουν διαγραμματική απεικόνιση.	4.3.2 Ο έλεγχος των τιμών με την επιβολή κατώτατης τιμής	• Κάνει παρουσίαση της κρατικής παρέμβασης με την επιβολή κατώτατων τιμών. • Επισημαίνει, διευκρινίζει και σχολιάζει τους λόγους για τους οποίους ακολουθήθηκε στο παρελθόν αυτή η διαδικασία στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε.Ε.
• Να ορίζουν την έννοια της επιδότησης. • Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το κράτος επιδοτεί την τιμή ενός αγαθού, να υπολογίζουν, να εξηγούν και να απεικονίζουν διαγραμματικά τις επιδράσεις των επιδοτήσεων στους καταναλωτές, τους παραγωγούς και το κράτος.	4.3.3 Η επιδότηση της τιμής	• Παρουσιάζει ένα άρθρο για τις επιδοτήσεις αγροτικών προϊόντων ή κάποιο σχετικό επίκαιρο video από το διαδίκτυο και προκαλείται συζήτηση ώστε οι μαθητές να ανακαλύψουν τους λόγους που επιδοτείται η αγροτική παραγωγή. Γίνεται σύνδεση με την προηγηθείσα ενότητα και την επικράτηση των επιδοτήσεων έναντι της επιβολής κατώτατων τιμών για την ενίσχυση των αγροτών. • Δίνει φύλλο εργασίας με δεδομένα που αφορούν γραμμικές συναρτήσεις ζήτησης και προσφοράς και με την υπόθεση επιδότησης της τιμής του αγαθού και ζητά τη νέα ισορροπία στην αγορά.

• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια των έμμεσων φόρων με τη χρήση παραδειγμάτων από την καθημερινή ζωή. • Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το κράτος επιβάλλει φορολογία, να υπολογίζουν, να εξηγούν και να απεικονίζουν διαγραμματικά την επίδραση από την επιβολή φορολογίας στους καταναλωτές, τους παραγωγούς και το κράτος.	4.3.4 Η επιβολή φορολογίας	• Παρουσιάζει άρθρα από την επικαιρότητα και προκαλεί συζήτηση ώστε οι μαθητές να ανακαλύψουν τις συνέπειες της επιβολής έμμεσων φόρων στους καταναλωτές, τους παραγωγούς και το κράτος. • Δίνει φύλλο εργασίας με δεδομένα που αφορούν γραμμικές συναρτήσεις ζήτησης και προσφοράς και με την υπόθεση επιβολής φόρου επί της τιμής του αγαθού ζητά τη νέα ισορροπία της αγοράς. • Ανάθεση εργασίας Οι μαθητές καλούνται να αναζητήσουν στο διαδίκτυο άρθρο στο οποίο να παρουσιάζεται η επιβολή ή μείωση ενός έμμεσου φόρου και το σχολιάζουν.
	11 ώρες	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	5. Οι Αμοιβές των Παραγωγικών Συντελεστών και η Παραγωγή του Προϊόντος	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:

• Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της παραγωγικής διαδικασίας (σύνδεση με κεφ. 1 – Παραγωγικές Δυνατότητες). • Να αναγνωρίζουν και να εξηγούν τη σύμπραξη όλων των παραγωγικών συντελεστών για την παραγωγή αγαθών.	5.1 Τα χαρακτηριστικά της παραγωγικής διαδικασίας και η επιλογή των παραγωγικών συντελεστών στην παραγωγή 5.1.1 Τα χαρακτηριστικά της παραγωγικής διαδικασίας 5.1.2 Η επιλογή των παραγωγικών συντελεστών στην παραγωγή	• Προτείνει την ανάγνωση αποσπασμάτων λογοτεχνικών κειμένων ή δοκιμίων που σχετίζονται με παραγωγική διαδικασία. Η επιλογή των κειμένων είναι στην κρίση του και μπορεί να προέρχονται από κείμενα που έχουν διδαχθεί στο μάθημα της λογοτεχνίας ή άλλα μαθήματα (έκθεση) ή έχουν επιλεχτεί από τον ίδιο. Ζητεί από τους μαθητές να τα σχολιάσουν, να αναγνωρίζουν τους συντελεστές παραγωγής και να εντάξουν την επιχειρηματική δραστηριότητα στον αντίστοιχο τομέα παραγωγής.
• Να διακρίνουν τους τομείς παραγωγής και να κατατάσσουν τις οικονομικές μονάδες σε επί μέρους τομείς παραγωγής.	5.2 Οι τομείς παραγωγής της οικονομίας	• Παρουσιάζει την κωδικοποίηση των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας σύμφωνα με την κωδικοποίηση NACE (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes) των χωρών της Ε.Ε. • Ανάθεση εργασίας. Να αναζητήσουν από το διαδίκτυο (http://www.statistics.gr/) στοιχεία απασχόλησης ανά τομέα παραγωγής και να περιγράψουν την εξέλιξη των μεγεθών στο χρόνο. • Οι μαθητές σε φύλλο εργασίας κατατάσσουν επιχειρήσεις στους αντίστοιχους τομείς παραγωγής.

• Να προσδιορίζουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τις αμοιβές τους βάση του ιστορικού διαχωρισμού τους. • Να αναφέρουν ποιες είναι οι αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών. • Να διαπιστώνουν και να τεκμηριώνουν με παραδείγματα ότι οι ποσότητες των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών είναι περιορισμένες. • Να συνδέουν την έννοια της παραγωγικής διαδικασίας των επιχειρήσεων με την έννοια του κόστους παραγωγής.	5.3 Οι συντελεστές παραγωγής και η αμοιβή τους 5.3.1. Ο παραγωγικός συντελεστής εργασία και η αμοιβή του 5.3.2. Ο παραγωγικός συντελεστής φύση και η αμοιβή του 5.3.3.Ο παραγωγικός συντελεστής κεφάλαιο και η αμοιβή του 5.3.4. Ο παραγωγικός συντελεστής επιχειρηματικότητα και η αμοιβή του	• Μελέτη περίπτωσης: Επιλέγει έναν κλάδο παραγωγής και οι μαθητές δημιουργούν μια εικονική επιχείρηση. Στη συνέχεια θέτουν πιθανές επιλογές χρήσης παραγωγικών συντελεστών έντασης κεφαλαίου ή εργασίας και επιχειρηματολογώντας αναδεικνύουν τη δυνατότητα υποκατάστασης των συντελεστών μεταξύ τους. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις προτάσεις και επισημαίνει τις έννοιες των παραγωγικών συντελεστών και των αμοιβών τους. Καθοδηγεί τη συζήτηση ώστε να αναδειχθεί το σύνολο των χρησιμοποιούμενων παραγωγικών συντελεστών και οι αμοιβές τους.
• Να συνδέουν την κατοχή των συντελεστών παραγωγής με το εισόδημα του ατόμου. • Να συνδέουν και να ερμηνεύουν την έννοια του Κόστους Ευκαιρίας που έχει ήδη διδαχθεί στο 1^{ο} κεφάλαιο με το κόστος απόκτησης των παραγωγικών συντελεστών από την επιχείρηση.	5.4 Η αγορά των παραγωγικών συντελεστών και η διανομή του εισοδήματος	• Χρησιμοποιεί την ανωτέρω μελέτη περίπτωσης και συνδέει τις αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών με την διανομή του εισοδήματος στα άτομα σε επίπεδο οικονομίας.

• Να ορίζουν τη βραχυχρόνια και τη μακροχρόνια περίοδο παραγωγής στην οικονομία. • Να διακρίνουν τη βραχυχρόνια από τη μακροχρόνια περίοδο παραγωγής προκειμένου να ερμηνεύσουν τις επιλογές των επιχειρήσεων ως προς το κόστος παραγωγής. • Να εξηγούν ότι η διάρκεια της βραχυχρόνιας περιόδου διαφοροποιείται μεταξύ των επιχειρήσεων.	5.5 Ο χρονικός ορίζοντας της επιχείρησης	• Χρησιμοποιεί δύο μελέτες περίπτωσης: Μελέτη περίπτωσης α: Έχετε μια επιχείρηση που διαθέτει σάντουιτς και καφέδες στους εργαζόμενους μιας περιοχής. Λόγω της αύξησης των παραγγελιών σε πόσο χρόνο πιστεύετε πως θα μπορέσετε να καλύψετε τις αυξημένες ανάγκες των πελατών σας, αλλάζοντας τον εξοπλισμό της με δεδομένο ότι υπάρχει το απαραίτητο χρηματικό κεφάλαιο; Ακολουθεί συζήτηση για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας και της μακροχρόνιας περιόδου. Μελέτη περίπτωσης β: Είστε συνιδιοκτήτες σε εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Λόγω της αύξησης των παραγγελιών πρέπει να αυξήσετε την παραγωγή. Λόγω της αύξησης των παραγγελιών σε πόσο χρόνο πιστεύετε πως θα μπορέσετε να καλύψετε τις αυξημένες ανάγκες των πελατών σας, αλλάζοντας το μέγεθος της επιχείρησης με δεδομένο ότι υπάρχει το απαραίτητο χρηματικό κεφάλαιο;
• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια του Συνολικού Προϊόντος. • Να κατασκευάζουν την καμπύλη Συνολικού Προϊόντος και να περιγράφουν την πορεία της.	5.6 Η παραγωγή της επιχείρησης 5.6.1 Η συνάρτηση παραγωγής και το συνολικό προϊόν	• Μελέτη περίπτωσης: Δίνεται ως παράδειγμα μια επιχείρηση εκμετάλλευσης εστιατορίου και ζητείται να εκτιμήσουν οι μαθητές πόσοι πελάτες μπορούν να εξυπηρετηθούν σε μα μέρα αιχμής, δεδομένης της υλικοτεχνικής υποδομής. Επιπλέον γίνεται σύνδεση του χρόνου αναμονής εκτέλεσης των παραγγελιών με τον αριθμό των πελατών. Στη συνέχεια γίνεται η παρουσίαση της συνάρτησης παραγωγής και της πορείας του Συνολικού Προϊόντος, ως αριθμητικό παράδειγμα και ακολουθεί η κατασκευή της καμπύλης.

• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια του Μέσου Προϊόντος. • Να κατασκευάζουν την καμπύλη Μέσου Προϊόντος και να περιγράφουν την πορεία της. • Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια του Οριακού Προϊόντος. • Να κατασκευάζουν την καμπύλη Οριακού Προϊόντος και να περιγράφουν την πορεία της, όταν μεταβάλλεται ένας συντελεστής (εργασία), ενώ οι υπόλοιποι παραμένουν σταθεροί. • Να διατυπώνουν και να ερμηνεύουν τον Νόμο της Φθίνουσας Απόδοσης. • Να κατασκευάζουν σε ένα διάγραμμα και να ερμηνεύουν την πορεία και τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών Συνολικού Προϊόντος, Μέσου Προϊόντος και Οριακού Προϊόντος. • Να συσχετίζουν το νόμο της Φθίνουσας Απόδοσης με τη γραφική απεικόνιση της Κ.Π.Δ. (κοίλα στραμμένα προς την αρχή των αξόνων).	5.6.2 Το Μέσο Προϊόν, Παραγωγικότητα 5.6.3 Το Οριακό Προϊόν 5.6.4 Ο Νόμος της Φθίνουσας Απόδοσης - Το άριστο επίπεδο παραγωγής	• Διανέμει φύλλο εργασίας και ζητά από τους μαθητές να υπολογίσουν και τα τρία μεγέθη προϊόντος. Με βάση αυτά ζητά να κατασκευάσουν τις αντίστοιχες καμπύλες σε ένα διάγραμμα, να εξηγήσουν την πορεία και τις σχέσεις μεταξύ τους και να προσδιορίσουν το άριστο επίπεδο παραγωγής.

• Να περιγράφουν διαγραμματικά και να ερμηνεύουν τις συνέπειες της μεταβολής της τεχνολογίας στη συνάρτηση παραγωγής.	5.6.5 Η επίδραση της μεταβολής της τεχνολογίας στην παραγωγή	• Παρουσιάζει άρθρα σχετικά με την καινοτομία στην τεχνολογία παραγωγής και αναθέτει στους μαθητές εργασία για τον ρόλο και τη σημασία της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία. Οι μαθητές παρουσιάζουν και σχολιάζουν διαγραμματικά τα αποτελέσματα.
	6 ώρες	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	6. Το κόστος παραγωγής των αγαθών	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να ορίζουν την έννοια του κόστους και να αναγνωρίζουν την χρησιμότητα του προσδιορισμού του για τις επιχειρήσεις. • Να εξηγούν την σχέση μεταξύ οικονομικού κόστους και κόστους ευκαιρίας. • Να ορίζουν την έννοια του κοινωνικού κόστους και να δίνουν παραδείγματα. • Να αναγνωρίζουν την σημασία της κρατικής παρέμβασης αλλά και την ανάγκη της αυτοδέσμευσης της επιχείρησης στα πλαίσια της κοινωνικής της ευθύνης για τον περιορισμό των αρνητικών επιδράσεων στο περιβάλλον.	6.1 Το κόστος παραγωγής -Έννοια και περιεχόμενο. 6.1.1 Έννοια και περιεχόμενο του κόστους. 6.1.2. Ιδιωτικό και κοινωνικό κόστος.	• Κάνει σύντομη εισήγηση. Οι μαθητές, σε ομάδες εργασίας επεξεργάζονται έτοιμο σενάριο- φύλλο εργασίας που έχει δοθεί από τον εκπαιδευτικό και υπολογίζουν τις διάφορες κατηγορίες κόστους. Εκθέτουν τα αποτελέσματα στην τάξη και γίνεται συζήτηση για την ερμηνεία και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. • Χρησιμοποιεί άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά στα οποία εμφανίζονται οι όροι: κόστος, συνολικό κόστος. Οι μαθητές μετά από σύντομη μελέτη συζητούν για το θέμα. Ο εκπαιδευτικός κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα και ζητά από μαθητές να συνοψίσουν τις γνώσεις που αποκτήθηκαν. • Καθοδηγεί τους μαθητές να αναζητήσουν, να εντοπίσουν στο διαδίκτυο και να αναλύσουν περιπτώσεις που το κοινωνικό κόστος από τη λειτουργία των επιχειρήσεων είναι τεράστιο (π.χ. πρόκληση οικολογικών καταστροφής από πλοίο που μετέφερε καύσιμα και βυθίστηκε). • Οι μαθητές σε ομάδες εργασίας επεξεργάζονται και προτείνουν μέτρα για τον περιορισμό των αρνητικών

		επιδράσεων στο περιβάλλον από την λειτουργία των επιχειρήσεων. Τονίζεται η σημασία της κοινωνικής ευθύνης στην επιχειρηματική δραστηριότητα.
• Να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες κόστους για την παραγωγή των αγαθών: σταθερό, μεταβλητό και συνολικό κόστος. • Να προσδιορίζουν τα παραπάνω μεγέθη και να επιλύουν προβλήματα υπολογισμού: σταθερού, μεταβλητού και συνολικού κόστους. • Να αναφέρουν και να εξηγούν παραδείγματα κατάταξης διαφόρων στοιχείων κόστους στις παραπάνω κατηγορίες. • Να σχεδιάζουν με ακρίβεια τις καμπύλες σταθερού, μεταβλητού και συνολικού κόστους, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά και τις μεταξύ τους σχέσεις.	6.2 Το κόστος παραγωγής στην βραχυχρόνια περίοδο. 6.2.1 Σταθερό, Μεταβλητό και Συνολικό Κόστος 6.2.2 Καμπύλες κόστους στην βραχυχρόνια περίοδο	• Ζητά από τους μαθητές και καταγράφει στον πίνακα διάφορες κατηγορίες κόστους για μια υποθετική επιχειρηματική δραστηριότητα (π.χ. ενοίκιο βιοτεχνίας, μισθός φύλακα, κόστος α΄ υλών κ.ά.). Στην συνέχεια, μετά από συζήτηση, εντοπίζεται από τους μαθητές το κατά πόσο το ύψος των συγκεκριμένων δαπανών μεταβάλλεται όταν μεταβάλλεται η ποσότητα των αγαθών που παράγει η επιχείρηση • Μετά από σύντομη εισήγηση οι μαθητές καλούνται να δώσουν παραδείγματα στοιχείων κόστους και να προσδιορίσουν την κατηγορία κόστους στην οποία ανήκουν (σταθερό- μεταβλητό-συνολικό). • Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές με στοιχεία κόστους. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μετά από επεξεργασία και προσδιορίζουν-υπολογίζουν και παρουσιάζουν το κόστος (σταθερό- μεταβλητό-συνολικό) σε κατάλληλα διαμορφωμένο πίνακα. • Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα και με τη βοήθεια – συνεργασία των μαθητών επιλύει την άσκηση στον πίνακα και σχεδιάζει με ακρίβεια το διάγραμμα. • Διανέμει φύλλο εργασίας και οι μαθητές υπολογίζουν και συμπληρώνουν τα στοιχεία σε κατάλληλο πίνακα που διαμορφώνουν οι ίδιοι και κάνουν διαγραμματική απεικόνιση.
• Να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες μέσου κόστους για την παραγωγή των αγαθών: μέσο σταθερό, μέσο μεταβλητό και μέσο συνολικό κόστος. • Να προσδιορίζουν τα μεγέθη και να επιλύουν προβλήματα υπολογισμού μέσου σταθερού, μέσου μεταβλητού	6.3. Υπολογισμός μέσου κόστους και καμπύλες μέσου κόστους στην βραχυχρόνια περίοδο.	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα και με τη βοήθεια – συνεργασία των μαθητών επιλύει την άσκηση στον πίνακα και σχεδιάζει με ακρίβεια το διάγραμμα. Εξηγεί-αναλύει τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών μέσου σταθερού, μέσου μεταβλητού και μέσου συνολικού κόστους, καθώς μεταβάλλεται ο όγκος παραγωγής. • Διανέμει φύλλο εργασίας και οι μαθητές υπολογίζουν

και μέσου συνολικού κόστους. • Να σχεδιάζουν σε ένα διάγραμμα τις καμπύλες μέσου σταθερού, μέσου μεταβλητού και μέσου συνολικού κόστους . • Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά των μεγεθών μέσου κόστους και να εξηγούν τις μεταξύ τους σχέσεις αλγεβρικά και διαγραμματικά.		και συμπληρώνουν τα στοιχεία σε κατάλληλο πίνακα που διαμορφώνουν οι ίδιοι και κάνουν διαγραμματική απεικόνιση. Οι μαθητές εξηγούν-αναλύουν τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών μέσου σταθερού, μέσου μεταβλητού και μέσου συνολικού κόστους, καθώς μεταβάλλεται ο όγκος παραγωγής.
• Να ορίζουν την έννοια του οριακού κόστους. • Να ερμηνεύουν την σημασία του οριακού κόστους στη λήψη αποφάσεων από την επιχείρηση για την αύξηση της παραγωγής. • Να υπολογίζουν το οριακό κόστος, να σχεδιάζουν την καμπύλη του και να ερμηνεύουν τη συμπεριφορά της. • Να απεικονίζουν διαγραμματικά και να ερμηνεύουν τη συμπεριφορά και τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών του οριακού, του μέσου μεταβλητού και του μέσου συνολικού κόστους. • Να διατυπώνουν και να εξηγούν την επίδραση του Νόμου της Φθίνουσας ή μη Ανάλογης Απόδοσης στο κόστος στη βραχυχρόνια περίοδο.	6.4 Το οριακό κόστος και η καμπύλη του οριακού κόστους στην βραχυχρόνια περίοδο 6.4.1 Το οριακό κόστος και η καμπύλη του οριακού κόστους στην βραχυχρόνια περίοδο. 6.4.2 Σχέσεις καμπυλών μέσου και οριακού κόστους στην βραχυχρόνια περίοδο.	• Διανέμει φύλλο εργασίας με δεδομένα και με τη βοήθεια – συνεργασία των μαθητών επιλύει την άσκηση στον πίνακα και σχεδιάζει με ακρίβεια το διάγραμμα. Εξηγεί-αναλύει τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών οριακού, μέσου μεταβλητού και μέσου συνολικού κόστους, καθώς μεταβάλλεται ο όγκος παραγωγής. • Διανέμει φύλλο εργασίας και οι μαθητές υπολογίζουν και συμπληρώνουν τα στοιχεία σε κατάλληλο πίνακα που διαμορφώνουν οι ίδιοι και κάνουν διαγραμματική απεικόνιση. Οι μαθητές εξηγούν-αναλύουν τις σχέσεις μεταξύ των καμπυλών οριακού, μέσου μεταβλητού και μέσου συνολικού κόστους, καθώς μεταβάλλεται ο όγκος παραγωγής.
• Να διακρίνουν και να εξηγούν τη διαφορά των στοιχείων του κόστους στη μακροχρόνια περίοδο σε σχέση με τη βραχυχρόνια (όλοι οι συντελεστές είναι μεταβλητοί).	6.5 Το κόστος παραγωγής στην μακροχρόνια περίοδο	• Ζητά από τους μαθητές να αναφέρουν ποιες ενέργειες θα έκαναν αν είχαν μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα στη διάθεσή τους για να μεταβάλουν τους πόρους παραγωγής της επιχείρησής τους. Με κατάλληλες ερωτήσεις οι μαθητές οδηγούνται στην ανακάλυψη του γεγονότος ότι στην μακροχρόνια περίοδο όλοι οι συντελεστές είναι μεταβλητοί και κατά συνέπεια δεν υπάρχει σταθερό κόστος.

• Να ορίζουν τις έννοιες οικονομίες και αντιοικονομίες κλίμακας. • Να διακρίνουν τις εσωτερικές και τις εξωτερικές οικονομίες και αντιοικονομίες κλίμακας και να συνδέουν την επίδρασή τους στη λειτουργία των επιχειρήσεων δίνοντας παραδείγματα. • Να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες εσωτερικών και εξωτερικών οικονομιών και αντιοικονομιών κλίμακας και να συνδέουν την επίδρασή τους στη λειτουργία των επιχειρήσεων δίνοντας παραδείγματα.	6.6 Οικονομίες και Αντιοικονομίες κλίμακας 6.6.1. Οικονομίες κλίμακας 6.6.2. Αντιοικονομίες κλίμακας	• Ζητά από τους μαθητές να αναφέρουν οικονομικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που έχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις σε σχέση με τις μικρές και καταγράφει στον πίνακα τις απαντήσεις. Εντοπίζει στοιχεία που αναφέρονται σε οικονομίες και αντιοικονομίες κλίμακας και με σύντομη εισήγηση προσδιορίζει το περιεχόμενο των εννοιών. • Αναθέτει εργασία σε ομάδες: κάθε ομάδα επεξεργάζεται και παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που παρουσιάζουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις που έχουν μεγάλο μέγεθος. Γίνεται παρουσίαση, εντοπίζονται τα στοιχεία που αφορούν στις οικονομίες και αντιοικονομίες κλίμακας στη λειτουργία των επιχειρήσεων.
	Ώρες: 11	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	7. Μορφές Αγοράς και Λειτουργία των Επιχειρήσεων	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:

• Να ορίζουν την έννοια της αγοράς και να κάνουν διάκριση βάση τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων σε μορφές αγοράς στηριζόμενοι σε κριτήρια όπως ο αριθμός των επιχειρήσεων και ο βαθμός διαφοροποίησης του προϊόντος.	7.1 Έννοια της αγοράς και κριτήρια διάκρισης των μορφών της. 7.1.1 Έννοια της αγοράς και ανταγωνισμός των επιχειρήσεων. 7.1.2 Κριτήρια διάκρισης και μορφές αγοράς.	• Χρησιμοποιεί καταιγισμό ιδεών σχετικά με τους όρους αγορά, μονοπώλιο, τέλειος ανταγωνισμός, ολιγοπώλιο. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις και με αφορμή αυτές κάνει σύντομη εισήγηση για τις μορφές αγοράς. • Χρησιμοποιεί άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά στα οποία παρουσιάζονται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους και παράγουν προϊόντα. Οι μαθητές σε ομάδες διερευνούν στοιχεία όπως ο αριθμός επιχειρήσεων στον κλάδο παραγωγής, ομοιογένεια ή διαφοροποίηση του προϊόντος κ.ά. και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα. Ο εκπαιδευτικός με σύντομη εισήγηση παρουσιάζει τα κριτήρια διάκρισης και οι μαθητές εντάσσουν τις επιχειρήσεις στις μορφές αγοράς. Μετά από τα παραπάνω ο εκπαιδευτικός ζητά από μαθητές να συνοψίσουν τις γνώσεις που αποκτήθηκαν. • Αναθέτει Ερευνητική Εργασία: σε συνεργασία με τους μαθητές προσδιορίζει τα στοιχεία της έρευνας (ερευνητικά ερωτήματα, μέθοδο έρευνας κ.λπ.) Οι μαθητές σε ομάδες αναζητούν επιλέγουν (στο διαδίκτυο αλλά και στην περιοχή που διαμένουν), συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Μετά από σύντομη έρευνα και μελέτη των στοιχείων για τη συμπεριφορά τους, γίνεται καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Μετά την παρουσίαση, ακολουθεί συζήτηση σχετικά με τους όρους που περιλαμβάνονται στην διδακτική ενότητα.
• Να ορίζουν την έννοια του πλήρους ανταγωνισμού και να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά του. • Να παρουσιάζουν διαγραμματικά και να εξηγούν	7.2 Πλήρης ή «τέλειος» ανταγωνισμός 7.2.1 Έννοια και χαρακτηριστικά του πλήρους ανταγωνισμού. 7.2.2 Ο προσδιορισμός της	• Ζητά από τους μαθητές και καταγράφει στον πίνακα χαρακτηριστικά του πλήρους ανταγωνισμού και κλάδους παραγωγής-επιχειρήσεις που παρουσιάζουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. • Μετά από σύντομη εισήγηση, γίνεται διανομή φύλλου εργασίας στους μαθητές με στοιχεία

τον τρόπο διαμόρφωσης της τιμής του αγαθού για τη μεμονωμένη επιχείρηση στον πλήρη ανταγωνισμό. • Να ορίζουν τις έννοιες έσοδα και κέρδη και να προσδιορίζουν τη σχέση τους λαμβάνοντας υπόψη το κόστος. • Να ορίζουν τις έννοιες οριακό έσοδο, μέσο έσοδο και τιμή και να εξηγούν τον λόγο για τον οποίο τα συγκεκριμένα μεγέθη στον πλήρη ανταγωνισμό ταυτίζονται. • Να διατυπώνουν τις σχέσεις που συνδέουν τα συνολικά έσοδα (TR), το μέσο έσοδο (AR) και το οριακό έσοδο (MR), να επιλύουν ασκήσεις υπολογισμού των συγκεκριμένων μεγεθών και να τα αναπαριστούν γραφικά. • Να προσδιορίζουν, να αναπαριστούν γραφικά και να εξηγούν τη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους στο επίπεδο παραγωγής που ισορροπεί η επιχείρηση στον πλήρη ανταγωνισμό στη βραχυχρόνια περίοδο. • Να προσδιορίζουν, να αναπαριστούν γραφικά και να εξηγούν με τη χρήση του	τιμής του αγαθού στον πλήρη ανταγωνισμό 7.2.3 Συνολικό κόστος, συνολικά έσοδα και ισορροπία της ανταγωνιστικής επιχείρησης στην βραχυχρόνια περίοδο 7.2.4 Τιμή του αγαθού και βραχυχρόνια καμπύλη προσφοράς της επιχείρησης 7.2.5 Συμπεριφορά της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό	αγοραίας ζήτησης και προσφοράς καθώς και στοιχεία κόστους και εσόδων της μεμονωμένης επιχείρησης. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μετά από επεξεργασία προσδιορίζουν την τιμή στην αγορά, υπολογίζουν τα συνολικά έσοδα , το συνολικό κόστος και τα συνολικά κέρδη. Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα σε κατάλληλα διαμορφωμένο πίνακα και μετά από επεξεργασία παρουσιάζουν διαγραμματικά τα μεγέθη (συνολικά έσοδα, συνολικό κόστος, συνολικά κέρδη). Στη συνέχεια προσδιορίζουν, εξηγούν και παρουσιάζουν διαγραμματικά την ισορροπία της επιχείρησης.. • Χρησιμοποιεί αριθμητικό παράδειγμα και με τη συνεργασία - βοήθεια των μαθητών, προσδιορίζει και παρουσιάζει τη σχέση τιμής, οριακού εσόδου και μέσου εσόδου στον πλήρη ανταγωνισμό στην βραχυχρόνια περίοδο (ΤΙΜΉ-Ρ=Μέση πρόσοδος-ΑΡ= Οριακή πρόσοδος-ΜΡ) • Μετά από σύντομη εισήγηση, διανέμει διαφορετικά φύλλα εργασίας στους μαθητές με στοιχεία αγοραίας ζήτησης και προσφοράς, κόστους και εσόδων. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μετά από επεξεργασία προσδιορίζουν την τιμή στην αγορά. Υπολογίζουν το οριακό κόστος και το μέσο μεταβλητό κόστος. Προσδιορίζουν, απεικονίζουν διαγραμματικά και εξηγούν την καμπύλη προσφοράς της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό στην βραχυχρόνια περίοδο (ανερχόμενο τμήμα της καμπύλης του οριακού κόστους από το σημείο που συναντά το μέσο μεταβλητό κόστος) . Γίνεται παρουσίαση και συζήτηση για τα αποτελέσματα σε επίπεδο τάξης από τις ομάδες. • Διανέμει φύλλο εργασίας στο οποίο παρουσιάζονται σε πίνακα δεδομένα (οριακό κόστος, μέσο μεταβλητό κόστος και μέσο συνολικό κόστος)

οριακού κόστους και της οριακής προσόδου την ισορροπία της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό στην βραχυχρόνια περίοδο. • Να προσδιορίζουν, να αναπαριστούν γραφικά και να εξηγούν τον τρόπο που προκύπτει η καμπύλη προσφοράς της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό στην βραχυχρόνια περίοδο. • Να αναλύουν, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό.		επιχείρησης που λειτουργεί στον πλήρη ανταγωνισμό στην βραχυχρόνια περίοδο. Οι μαθητές σε ομάδες εξετάζουν τα στοιχεία του έχουν δοθεί και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να επεξεργαστεί, να παρουσιάσει και να εξηγήσει σε ποιες τιμές: α) η επιχείρηση δεν παράγει, β) παράγει και το ύψος της ζημιάς ισούται με το σταθερό κόστος, γ) η επιχείρηση παράγει και έχει καλύψει το μεταβλητό κόστος και ένα μέρος του σταθερού κόστους, δ) παράγει και έχει καλύψει το συνολικό κόστος, ε) παράγει και έχει κέρδη. • Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας, ερευνούν, επεξεργάζονται, εξηγούν και παρουσιάζουν στοιχεία και προτάσεις για την συμπεριφορά της ανταγωνιστικής επιχείρησης σε σχέση με τον προσδιορισμό της τιμής, την ποσότητα που μεγιστοποιεί τα κέρδη, την σκοπιμότητα διαφήμισης του προϊόντος και οτιδήποτε άλλο κρίνουν απαραίτητο στην βραχυχρόνια περίοδο.
• Να ορίζουν την έννοια του μονοπωλίου και να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του. • Να παρουσιάζουν και να εξηγούν τους λόγους δημιουργίας των ιδιωτικών μονοπωλίων - κρατικών μονοπωλίων. • Να αναλύουν, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά της μονοπωλιακής επιχείρησης.	7.3 Μονοπώλιο 7.3.1 Έννοια και χαρακτηριστικά του μονοπωλίου 7.3.2 Λόγοι δημιουργίας μονοπωλίων 7.3.3 Συμπεριφορά της επιχείρησης στο μονοπώλιο	• Ζητά από τους μαθητές και καταγράφει στον πίνακα χαρακτηριστικά του μονοπωλίου και κλάδους παραγωγής-επιχειρήσεις που παρουσιάζουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. • Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας, αναζητούν και εντοπίζουν στο διαδίκτυο δημοσιεύματα για περιπτώσεις μονοπωλιακών επιχειρήσεων. Επεξεργάζονται τα στοιχεία εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά και τις αιτίες δημιουργίας του μονοπωλίου. Παρουσιάζουν τα στοιχεία και εξηγούν τα συμπεράσματά τους σε επίπεδο τάξης. • Αναθέτει «παιχνίδι ρόλων» με την καθοδήγηση-εμψύχωση του, και οι μαθητές αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους : π.χ. οικονομικός διευθυντής, διευθυντής πωλήσεων κ.λπ. και

		παρουσιάζουν σενάριο που έχουν οι ίδιοι επεξεργαστεί (π.χ. συνάντηση συμβούλιο στελεχών για λήψη αποφάσεων και καθορισμό τιμολογιακής πολιτικής και πολιτικής προώθησης του προϊόντος).
• Να ορίζουν την έννοια του μονοπωλιακού ανταγωνισμού και να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του. • Να περιγράφουν, να αναλύουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά της επιχείρησης στον μονοπωλιακό ανταγωνισμό.	7.4 Μονοπωλιακός ανταγωνισμός 7.4.1 Έννοια και χαρακτηριστικά του μονοπωλιακού ανταγωνισμού 7.4.2 Συμπεριφορά της επιχείρησης στον μονοπωλιακό ανταγωνισμό	• Ζητά από τους μαθητές και καταγράφει στον πίνακα χαρακτηριστικά του μονοπωλιακού ανταγωνισμού και κλάδους παραγωγής-επιχειρήσεις που παρουσιάζουν τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. • Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας, αναζητούν και εντοπίζουν στο διαδίκτυο δημοσιεύματα για περιπτώσεις επιχειρήσεων που ανήκουν στον μονοπωλιακό ανταγωνισμό. Επεξεργάζονται τα στοιχεία εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά και μελετούν την συμπεριφορά τους . Παρουσιάζουν τα στοιχεία και εξηγούν τα συμπεράσματά τους σε επίπεδο τάξης.
• Να ορίζουν την έννοια του ολιγοπωλίου και να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του. • Να αναλύουν, να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την συμπεριφορά της ολιγοπωλιακής επιχείρησης.	7.5 Χαρακτηριστικά του ολιγοπωλίου 7.5.1 Έννοια και χαρακτηριστικά του ολιγοπωλίου. 7.5.2 Συμπεριφορά της επιχείρησης στο ολιγοπώλιο	• Αναθέτει «παιχνίδι ρόλων» με την καθοδήγηση-εμψύχωση του και οι μαθητές αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους στελεχών σε επιχειρήσεις που λειτουργούν σε ολιγοπωλιακή αγορά: π.χ. οικονομικός διευθυντής, διευθυντής πωλήσεων κ.λπ. και παρουσιάζουν σενάριο που έχουν οι ίδιοι επεξεργαστεί με τη συνεργασία συντονισμό του εκπαιδευτικού (π.χ. συνάντηση συμβούλιο στελεχών για λήψη αποφάσεων και καθορισμό τιμολογιακής πολιτικής και πολιτικής προώθησης του προϊόντος).
• Να συγκρίνουν την συμπεριφορά επιχειρήσεων που λειτουργούν σε διαφορετικές μορφές αγοράς. • Να προσδιορίζουν και να εξηγούν τις ομοιότητες και τις διαφορές: στον τρόπο προσδιορισμού των ποσοτήτων που προσφέρουν	7.6 Κριτική θεώρηση των μορφών αγοράς	• Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας και αναλαμβάνουν να ερευνήσουν την συμπεριφορά συγκεκριμένων επιχειρήσεων διαφορετικών κλάδων σε διάφορες μορφές αγοράς (αλληλεξάρτηση, προσδιορισμό τιμής, διαφήμιση κ.ά.). Επεξεργάζονται τα στοιχεία και παρουσιάζουν, μετά από συνεργασία μεταξύ όλων των ομάδων, τα αποτελέσματα σε συγκριτικό πίνακα. Γίνεται παρουσίαση και θεωρητική τεκμηρίωση από τους

και στον τρόπο προσδιορισμού των τιμών, στις διαφορετικές μορφές αγοράς. • Να εξηγούν τις αιτίες της διαφοράς στην συμπεριφορά των επιχειρήσεων στις μορφές αγοράς.		μαθητές. • Στα πλαίσια του ανοίγματος του σχολείου στην κοινωνία, γίνεται πρόσκληση σε στελέχη που δραστηριοποιούνται σε επιχειρήσεις για συζήτηση και παρουσίαση του τρόπου λειτουργίας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων και του κλάδου στον οποίο αυτές ανήκουν. • Αναθέτει εργασία στους μαθητές να κατασκευάσουν νοητικούς χάρτες ή συγκριτικό πίνακα και να παρουσιάσουν τα χαρακτηριστικά και την συμπεριφορά των επιχειρήσεων στις διαφορετικές μορφές αγοράς.
	Ώρες: 12	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	ΜΕΡΟΣ Β- ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 8. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να συνδέσουν τα βασικά στοιχεία της Μικροοικονομικής θεωρίας με τη Μακροοικονομική και να προσδιορίσουν τα βασικά στοιχεία της μακροοικονομικής θεωρίας, όπως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), ανεργία, οικονομική μεγέθυνση, σταθεροποίηση των τιμών και άλλα.	8.1. Εισαγωγή στη Μακροοικονομία	• Παροτρύνει τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη, παραδείγματα, που να σχετίζονται με τη *Μικροοικονομική* Θεωρία. • Παροτρύνει τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη παραδείγματα, που να σχετίζονται με τη *Μακροοικονομική* Θεωρία.
• Να προσδιορίζουν και να ερμηνεύουν τις τρεις μεθόδους υπολογισμού του ΑΕΠ α) με την μέθοδο της Παραγωγής,	8.2. Εγχώριο Προϊόν - Εγχώριο Εισόδημα - Εγχώρια Δαπάνη	• Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας στο οποίο απεικονίζεται το Οικονομικό Κύκλωμα (στην απλούστερη μορφή του, δηλ. μόνο με Νοικοκυριά και Επιχειρήσεις) και ζητεί από τους μαθητές να

β) με την μέθοδο του εισοδήματος, γ) με την μέθοδο της Δαπάνης.		περιγράψουν και να αναλύσουν τις εξής *Ροές:* α) το σύνολο της αξίας των προϊόντων και των υπηρεσιών που παρήχθησαν κατά τη διάρκεια ενός έτους, β) το σύνολο των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, για την απόκτηση όλων των νεοπαραχθέντων τελικών αγαθών και υπηρεσιών, και γ) το σύνολο των αμοιβών (εισοδήματα) όλων των συντελεστών παραγωγής, που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του εν λόγω έτους. Τέλος, τους ζητεί να διακριβώσουν την ισότητα των παραπάνω τριών Ροών.
• Να διακρίνουν και να ερμηνεύουν τη διαφορά μεταξύ: α) του Εγχώριου και του Εθνικού Προϊόντος. β) του Εγχώριου και του Εθνικού Εισοδήματος. γ) της Εγχώριας και της Εθνικής Δαπάνης.	8.3. Εθνικό Προϊόν - Εθνικό Εισόδημα - Εθνική Δαπάνη	• Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας, το οποίο περιέχει: α) ένα αριθμητικό παράδειγμα για την αξία του προϊόντος που παράγεται στο Εξωτερικό, από μόνιμους κατοίκους της Ελλάδος, και έρχεται εντός της χώρας ως εισόδημα, και β) ένα δεύτερο αριθμητικό παράδειγμα, για την αξία του προϊόντος που παράγεται στο Εσωτερικό, από μόνιμους κατοίκους άλλων χωρών (ξένων), και διοχετεύεται στην αλλοδαπή, ως εισόδημα. Στη συνέχεια, ζητεί από τους μαθητές να αφαιρέσουν το ένα μέγεθος από το άλλο, και να εντοπίσουν ότι η διαφορά αυτή, που λέγεται *Καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό*, καθορίζει ουσιαστικά την διαφορά μεταξύ Εγχώριων και Εθνικών οικονομικών μεγεθών.
• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την έννοια της «*Απόσβεσης*» μέσα από παραδείγματα της καθημερινής ζωής, ώστε να διακρίνουν και να ερμηνεύουν τη διαφορά μεταξύ: α) Ακαθάριστου και Καθαρού Εγχώριου Προϊόντος και β) Ακαθάριστου και Καθαρού Εθνικού Προϊόντος.	8.4. Ακαθάριστα και Καθαρά Οικονομικά Μεγέθη	• Ζητεί από τους μαθητές να του αναφέρουν διάφορα παραδείγματα, από τα οποία να προκύπτει η έννοια της Απόσβεσης. • Κάνει σύντομη εισήγηση και διευκρινίζει ότι, με κριτήριο την αφαίρεση ή όχι της αξίας της Απόσβεσης, το Εγχώριο Προϊόν διακρίνεται σε: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και σε Καθαρό Εγχώριο Προϊόν. Αν από το Εγχώριο Προϊόν δεν έχει αφαιρεθεί η αξία της Απόσβεσης, ονομάζεται Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Αν όμως η απόσβεση έχει αφαιρεθεί, ονομάζεται Καθαρό Εγχώριο Προϊόν. Κατά τον ίδιο τρόπο και

		με κριτήριο την αφαίρεση ή όχι της αξίας της Απόσβεσης, το Εθνικό Προϊόν διακρίνεται σε Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και σε Καθαρό Εθνικό Προϊόν.
• Να διακρίνουν τα Τελικά από τα Ενδιάμεσα αγαθά. με στόχο να υπολογίζουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, (χρησιμοποιώντας το άθροισμα της αξίας των επιμέρους τελικών αγαθών). • Να αναλύουν την παραγωγική διαδικασία σε φάσεις ή στάδια παραγωγής, ώστε να υπολογίζουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν με τη μέθοδο της Προστιθέμενης Αξίας κάθε σταδίου ή φάσης παραγωγής.	8.5. Η Μέτρηση του Ακαθάριστου Εγχώριου και Εθνικού Προϊόντος 8.5.1. Ο υπολογισμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος με τη μέθοδο της τελικής αξίας. 8.5.2. Ο υπολογισμός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος με τη μέθοδο της Προστιθέμενης Αξίας	• Καλεί τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη παραδείγματα: α) αγαθών που αγοράζονται για τελική χρήση και όχι για παραπέρα μετασχηματισμό, και β) αγαθών που αγοράζονται για παραπέρα μετασχηματισμό και όχι για τελική χρήση (π.χ. το γάλα που αγοράζει ένας ζαχαροπλάστης για να παράγει γαλατόπιτες προς πώληση). • Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα, ώστε οι μαθητές να υπολογίσουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, με τη μέθοδο της Προστιθέμενης Αξίας.
• Να προσδιορίσουν και να ερμηνεύσουν, χωρίς να υπολογίζουν τα βασικότερα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του ΑΕΠ με τη μέθοδο του εισοδήματος όπως: α) Μισθούς και ημερομίσθια β) Ενοίκια γ) Τόκους δ) Κέρδη	8.6. Το Α.Ε.Π. από την πλευρά του εισοδήματος	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με την έννοια του Εγχώριου και Εθνικού Εισοδήματος, ώστε να εντοπιστούν στοιχεία που περιλαμβάνονται σε αυτά.
• Να προσδιορίζουν και να ερμηνεύουν, χωρίς να υπολογίζουν, τα βασικότερα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του ΑΕΠ με τη μέθοδο της Δαπάνης όπως:	8.7. Το Α.Ε.Π. από την πλευρά της δαπάνης	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με την έννοια της Εγχώριας και Εθνικής Δαπάνης, ώστε να εντοπιστούν στοιχεία που περιλαμβάνονται σε αυτά.

α) Κατανάλωση, γ) Επένδυση, δ) Δημόσιες Δαπάνες, και ε) Καθαρές εξαγωγές		
• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν το Δείκτη Τιμών. • Να ορίζουν και να ερμηνεύουν το Ονομαστικό ΑΕΠ. • Να ορίζουν, να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν το Πραγματικό ΑΕΠ.	8.8. Η επίδραση της μεταβολής των τιμών στα Οικονομικά Μεγέθη και ο Δείκτης Τιμών	• Καλεί τους μαθητές να αναφέρουν στην τάξη, παραδείγματα από την καθημερινή τους ζωή, που να φαίνεται ότι οι τιμές των αγαθών που συχνά αγοράζουν (τρέχουσες τιμές), μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου • Κάνει σύντομη εισήγηση και διευκρινίζει τις έννοιες : α) Δείκτης Τιμών, β) Ονομαστικό Α.Ε.Π. και γ) Πραγματικό Α.Ε.Π., όπου έχουν απαλειφθεί οι επιδράσεις των αυξομειώσεων των τιμών. • Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα, για να λύσουν οι μαθητές ασκήσεις υπολογισμού του πραγματικού Α.Ε.Π., ασκήσεις συμπλήρωσης δεδομένων ενός πίνακα, και ασκήσεις με αλλαγή έτους βάσης. Στη συνέχεια, με κατάλληλες ερωτήσεις διαπιστώνει το κατά πόσον οι μαθητές έχουν εμπεδώσει την έννοια του πραγματικού Α.Ε.Π.
• Να υπολογίζουν και να ερμηνεύουν το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ως δείκτη βιοτικού επιπέδου.	8.9. Το Κατά Κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) και το Βιοτικό Επίπεδο	• Διανέμει στη τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα και οι μαθητές επιλύουν ασκήσεις υπολογισμού του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. • Κάνει σύντομη εισήγηση και διανέμει στη τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα διαφόρων κρατών, σχετικά με το πραγματικό τους Α.Ε.Π. Στη συνέχεια οι μαθητές διαπιστώνουν ότι, διαχρονικά, οι συγκρίσεις, των οικονομικών μεγεθών γίνονται σε πραγματικές τιμές.
• Να αναφέρουν και να εξηγούν τις αιτίες στις οποίες οφείλονται οι ατέλειες και αδυναμίες που παρουσιάζει το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ως μέτρο οικονομικής ευημερίας.	8.10. Οι αδυναμίες του Α.Ε.Π. ως δείκτη οικονομικής ευημερίας	• Κάνει σύντομη εισήγηση και διανέμει φύλλο εργασίας, ώστε οι μαθητές να κάνουν συγκρίσεις, στις οποίες φαίνονται οι ατέλειες και αδυναμίες, που παρουσιάζει το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ως μέτρο οικονομικής ευημερίας.

	Ώρες: 9	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	9. Εισόδημα-Κατανάλωση-Αποταμίευση-Επένδυση	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να ορίζουν την έννοια του διαθέσιμου εισοδήματος. • Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν τη σχέση που συνδέσει το Διαθέσιμο εισόδημα με την Κατανάλωση και την Αποταμίευση.	9.1 Το ΑΕΠ ως εισόδημα και ως δαπάνη 9.2 Το Διαθέσιμο εισόδημα ως κατανάλωση και αποταμίευση	• Ζητά από τους μαθητές να παρουσιάσουν το ΑΕΠ ως σύνολο δαπανών και εισοδημάτων και στη συνέχεια παρουσιάζει την ανάλυση του Διαθέσιμου εισοδήματος σε κατανάλωση και αποταμίευση.
• Να εξηγούν την έννοια της κατανάλωσης και να ερμηνεύουν τη σχέση μεταξύ διαθέσιμου εισοδήματος και κατανάλωσης. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τους λόγους που επηρεάζουν το μέγεθος της κατανάλωσης. • Να κάνουν τη διαγραμματική απεικόνιση της γραμμικής συνάρτησης κατανάλωσης. • Να ορίζουν τις έννοιες της Μέσης και Οριακής ροπής προς κατανάλωση και να υπολογίζουν τα μεγέθη.	9.3 Κατανάλωση 9.3.1 Έννοια, διακρίσεις και προσδιοριστικοί παράγοντες της κατανάλωσης 9.3.2 Η συνάρτηση κατανάλωσης 9.3.3 Μέση και Οριακή ροπή προς κατανάλωση	• Παρουσιάζει δεδομένα Εθνικών λογαριασμών που αφορούν στην κατανάλωση ώστε να αναδείξει το μέγεθος της κατανάλωσης ως ποσοστό του ΑΕΠ. Στη συνέχεια παρουσιάζει συγκριτικά στοιχεία για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ακολουθεί συζήτηση. • Δίνει φύλλο εργασίας με την υπόθεση γραμμικής συνάρτησης κατανάλωσης και ζητά τον υπολογισμό των μεγεθών Μέσης και Οριακής Ροπής προς Κατανάλωση, καθώς και τη διαγραμματική παρουσίαση της συνάρτησης κατανάλωσης. • Δίνει φύλλο εργασίας με δεδομένα κατανάλωσης και εισοδήματος και οι μαθητές σε ομάδες αναλύουν, συγκρίνουν και διαπιστώνουν τη σχέση Οριακής Ροπής προς κατανάλωση και Εισοδήματος. Παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και ακολουθεί συζήτηση. • Οι μαθητές σε ομάδες κατασκευάζουν νοητικούς χάρτες με την αναπαράσταση της έννοιας της κατανάλωσης και των παραγόντων που προσδιορίζουν το μέγεθός της.

• Να ορίζουν την έννοια της αποταμίευσης και να ερμηνεύουν τη σχέση μεταξύ εισοδήματος και αποταμίευσης. • Να αναφέρουν τους λόγους που επηρεάζουν το μέγεθος της αποταμίευσης. • Να κάνουν τη διαγραμματική απεικόνιση της γραμμικής συνάρτησης αποταμίευσης.. • Να ορίζουν τις έννοιες της Μέσης και Οριακής ροπής προς αποταμίευση και να υπολογίζουν τα μεγέθη.	9.4 Η αποταμίευση 9.4.1 Έννοια, διακρίσεις και προσδιοριστικοί παράγοντες της αποταμίευσης 9.4.2 Η συνάρτηση αποταμίευσης 9.4.3 Μέση και Οριακή ροπή προς αποταμίευση	• Παρουσιάζει άρθρο από την επικαιρότητα για τη σημασία της αποταμίευσης και ζητά το σχολιασμό του από τους μαθητές. • Δίνει φύλλο εργασίας με δεδομένα γραμμικής συνάρτησης αποταμίευσης και ζητά τον υπολογισμό των μεγεθών Μέσης και Οριακής ροπής προς αποταμίευση, καθώς και τη διαγραμματική παρουσίαση της συνάρτησης αποταμίευσης. • Οι μαθητές σε ομάδες κατασκευάζουν νοητικούς χάρτες με την αναπαράσταση της έννοιας της αποταμίευσης, και των παραγόντων που προσδιορίζουν το μέγεθος της. • Ανάθεση εργασίας: οι μαθητές αναζητούν από το διαδίκτυο ή τον ημερήσιο τύπο άρθρα που αφορούν τη σημασία των αποταμιεύσεων για την οικονομία.
• Να εξηγούν τη σχέση μεταξύ των μεγεθών της κατανάλωσης και της αποταμίευσης ως βασικών μηχανισμών μιας εθνικής οικονομίας. • Να απεικονίζουν γραφικά στο ίδιο διάγραμμα τις γραμμικές συναρτήσεις κατανάλωσης και αποταμίευσης. • Να ερμηνεύουν γιατί το άθροισμα των οριακών ροπών κατανάλωσης και αποταμίευσης καθώς και το άθροισμα των μέσων ροπών κατανάλωσης και αποταμίευσης ισούνται με τη μονάδα.	9.5 Σχέση κατανάλωσης Αποταμίευσης	• Δίνει φύλλο εργασίας με δεδομένα γραμμικών συναρτήσεων αποταμίευσης και κατανάλωσης. Ζητά τον υπολογισμό των μέσων και οριακών μεγεθών καθώς και τη διαγραμματική παρουσίαση των συναρτήσεων σε κοινό διάγραμμα. Προσδιορίζονται διαγραμματικά τα επίπεδα εισοδήματος που εκφράζουν υπερκατανάλωση και αποταμίευση. • Οι μαθητές σε ομάδες κατασκευάζουν νοητικούς χάρτες με την αναπαράσταση της έννοιας του εισοδήματος, της αποταμίευσης, και της κατανάλωσης ενσωματώνοντας τους παράγοντες που προσδιορίζουν τα μεγέθη.
• Να εξηγούν την έννοια της επένδυσης και να ερμηνεύουν τη σχέση μεταξύ επένδυσης και αποταμίευσης. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τους λόγους που επηρεάζουν το	9.6 Η επένδυση 9.6.1 Η επένδυση και οι διακρίσεις της 9.6.2 Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της επένδυσης	• Οι μαθητές σε ομάδες κατασκευάζουν νοητικούς χάρτες με την αναπαράσταση της έννοιας της επένδυσης και των παραγόντων που προσδιορίζουν το μέγεθος της.

μέγεθος της επένδυσης. • Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ επένδυσης και μεταβίβασης κυριότητας κεφαλαίου μεταξύ ιδιωτών.		
	Ώρες 10	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	10. Οικονομικές Διακυμάνσεις-Ανεργία - Πληθωρισμός	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να ορίζουν την έννοια των οικονομικών διακυμάνσεων. • Να κάνουν την διάκριση των οικονομικών διακυμάνσεων (οικονομικοί κύκλοι, εποχιακές διακυμάνσεις, τυχαίες διακυμάνσεις, μακροχρόνια τάση) και να εξηγούν τα χαρακτηριστικά τους. • Να αναφέρουν, να παρουσιάζουν διαγραμματικά και να εξηγούν τις φάσεις και τα χαρακτηριστικά των οικονομικών κύκλων.	10.1 Οικονομικές διακυμάνσεις 10.1.1 Έννοια και διάκριση των οικονομικών διακυμάνσεων 10.1.2 Φάσεις και χαρακτηριστικά των οικονομικών κύκλων	• Χρησιμοποιεί άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά ή αποσπάσματα από τα διδακτικά εγχειρίδια στα οποία γίνεται αναφορά σε θέματα που αφορούν στους οικονομικούς κύκλους και τις φάσεις τους. Οι μαθητές σε ομάδες διερευνούν τα φαινόμενα που παρατηρούνται στις διάφορες φάσεις (π.χ. ανεργία, πληθωρισμός, πτώση ή αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας) και μετά από επεξεργασία παρουσιάζουν τα αποτελέσματα. Ο εκπαιδευτικός με σύντομη εισήγηση συνοψίζει τις διαπιστώσεις και παρουσιάζει τις φάσεις και τα χαρακτηριστικά των οικονομικών κύκλων. • Χρησιμοποιεί καταιγισμό ιδεών σχετικά με τους όρους κρίση, ύφεση, άνοδος και κάθοδος. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις και με αφορμή αυτές κάνει σύντομη εισήγηση και ακολουθεί συζήτηση. • Αναθέτει Ερευνητική Εργασία με θέμα τις οικονομικές κρίσεις: Σε συνεργασία με τους μαθητές προσδιορίζει τα στοιχεία της έρευνας (ερευνητικά ερωτήματα, μέθοδο έρευνας κ.λπ.). Οι μαθητές σε ομάδες αναζητούν/επιλέγουν χρονικές περιόδους κατά τις οποίες εμφανίστηκαν έντονα φαινόμενα οικονομικών διακυμάνσεων. Μετά από σύντομη έρευνα και μελέτη

		στοιχείων, γίνεται καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Μετά την παρουσίαση, ακολουθεί συζήτηση.
• Να ορίζουν τις έννοιες Οικονομικά ενεργός πληθυσμός Εργατικό Δυναμικό, Απασχολούμενοι, Άνεργοι, Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός. • Να αναλύουν στοιχεία των παραπάνω εννοιών και να υπολογίζουν το ποσοστό της ανεργίας. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τα είδη της ανεργίας. • Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν τις συνέπειες από την ύπαρξη ανεργίας. • Να αναφέρουν μέτρα αντιμετώπισης/μείωσης της ανεργίας και να εξηγούν την λειτουργία των συγκεκριμένων μέτρων.	10.2 Ανεργία 10.2.1 Έννοια και μέτρηση της ανεργίας 10.2.2 Είδη ανεργίας. 10.2.3 Συνέπειες της ανεργίας 10.2.4 Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας	• Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί υλικό στο οποία γίνεται αναφορά σε θέματα που αφορούν στην ανεργία. Οι μαθητές σε ομάδες διερευνούν στοιχεία όπως: αίτια της ανεργίας, συνέπειες και μέτρα αντιμετώπισης της και μετά από επεξεργασία παρουσιάζουν τα αποτελέσματα. Ο εκπαιδευτικός, συνοψίζει τις διαπιστώσεις και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Αναθέτει Παιχνίδι ρόλων: Οι μαθητές μετά από σχετική προετοιμασία υποδύονται ρόλους στελεχών του Υπουργείου Εργασίας και κατά τη διάρκεια σύσκεψης, προτείνουν μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας και τεκμηριώνουν τις προτάσεις τους. Μετά το τέλος (του παιχνιδιού ρόλων) όλοι οι μαθητές σχολιάζουν τις προτάσεις. Ο εκπαιδευτικός συνοψίζει και συμπληρώνει κάνοντας σύντομη εισήγηση. • Κάνει σύντομη εισήγηση και διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές (ατομική εργασία) με στοιχεία για: τον πληθυσμό, το εργατικό δυναμικό και τους απασχολούμενους. Οι μαθητές υπολογίζουν το ποσοστό της ανεργίας.
• Να ορίζουν τις έννοιες: πληθωρισμός, ρυθμός πληθωρισμού, έρπων πληθωρισμός υπερπληθωρισμός. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τα αίτια του πληθωρισμού. • Να περιγράφουν, να εξηγούν και να δίνουν παραδείγματα συνεπειών από την ύπαρξη πληθωρισμού στην οικονομία. • Να επιλύουν απλά	10.3 Πληθωρισμός 10.3.1 Έννοια του πληθωρισμού 10.3.2 Αίτια του πληθωρισμού και χαρακτηριστικά του 10.3.3 Συνέπειες του πληθωρισμού 10.3.4 Μέτρα για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού 10.3.5 Στασιμοπληθωρισμ	• Χρησιμοποιεί καταιγισμό ιδεών σχετικά με τους όρους πληθωρισμός και ρυθμός πληθωρισμού. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις και με αφορμή αυτές κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. Προτρέπει τους μαθητές να αναζητήσουν και να διαπιστώσουν περιπτώσεις λανθασμένης χρήσης των όρων στα ΜΜΕ. • Διανέμει φύλλο εργασίας με θέμα τον πληθωρισμό. Οι μαθητές σε ομάδες εργασίας αναζητούν στο διαδίκτυο στοιχεία για τον πληθωρισμό (αίτια, συνέπειες και μέτρα αντιμετώπισης). Επεξεργάζονται τα στοιχεία και καταγράφουν συνοπτικά τα συμπεράσματα στο φύλλο εργασίας. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας κάνει σύντομη

προβλήματα αφαίρεσης της επίδρασης από την αύξηση των τιμών σε διάφορα οικονομικά μεγέθη και να ερμηνεύουν τα αποτελέσματα. • Να αναφέρουν μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και να εξηγούν την λειτουργία των συγκεκριμένων μέτρων. • Να ορίζουν και να εξηγούν την έννοια του στασιμοπληθωρισμού. • Να ορίζουν και να εξηγούν την έννοια του αποπληθωρισμού.	ός 10.3.6 Αποπληθωρισμός	παρουσίαση των αποτελεσμάτων και ακολουθεί συζήτηση. • Χρησιμοποιεί αριθμητικό παράδειγμα και με τη συνεργασία-βοήθεια των μαθητών προσδιορίζει και παρουσιάζει στον πίνακα τον τρόπο με τον οποίο προκύπτει η σχέση ονομαστικού και πραγματικού εισοδήματος. • Μετά από σύντομη εισήγηση, διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές (ατομική εργασία) με στοιχεία για το ονομαστικό εισόδημα ενός εργαζόμενου και τον δείκτη τιμών καταναλωτή σε διαφορετικά έτη. Οι μαθητές υπολογίζουν το πραγματικό εισόδημα επιλέγοντας το έτος βάσης (ΔΤ=100). Στην συνέχεια υπολογίζουν το πραγματικό εισόδημα επιλέγοντας κάποιο άλλο έτος, ως έτος βάσης. Οι μαθητές επιλύουν το πρόβλημα στο φύλλο εργασίας. Ο εκπαιδευτικός ζητά από μαθητές να παρουσιάσουν και να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματα στον πίνακα, διατυπώνοντας τα συμπεράσματά τους.
	Ώρες: 7	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	11. Συνολική Ζήτηση και Συνολική Προσφορά – Βραχυχρόνια Μακροοικονομική Ισορροπία	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να ορίζουν την έννοια της Συνολικής Ζήτησης για αγαθά σε μια οικονομία, κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. • Να διακρίνουν ότι η Συνολική Ζήτηση για αγαθά στη Μακροοικονομία, σχετίζεται με τη Συνολική Δαπάνη: των	11.1 Συνολική Ζήτηση στη Μακροοικονομία	• Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία, για τη *Συνολική Ζήτηση* αγαθών σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο, και να τα παρουσιάσουν στην τάξη. Στη συνέχεια, τονίζει ότι πρόκειται για ανοικτή οικονομία με δημόσιο τομέα (στη βραχυχρόνια περίοδο). • Με βάση τα στοιχεία της προηγούμενης δραστηριότητας, οι μαθητές να εξηγήσουν στην τάξη, ότι: α) η έννοια της Συνολικής Ζήτησης

νοικοκυριών (κατανάλωση), των επιχειρήσεων (επενδύσεις), του κράτους, και με τη συνολική δαπάνη άλλων χωρών για να αγοράσουν αγαθά της εν λόγω οικονομίας.		(Πραγματικό Α.Ε.Π.), αναφέρεται στο συνολικό άθροισμα των αγαθών (όλων των κλάδων παραγωγής), που ζητούνται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο, και β) η *Συνολική Ζήτηση* σχετίζεται με το μέσο Γενικό Επίπεδο Τιμών όλων των αγαθών.
• Να κατασκευάζουν την καμπύλη της Συνολικής Ζήτησης στη Μακροοικονομία και να ερμηνεύουν την κλίση και την πορεία της. • Να αναγνωρίζουν ότι η καμπύλη της Συνολικής Ζήτησης στη Μακροοικονομία δείχνει τις Συνολικές Δαπάνες, σε διάφορα Επίπεδα Τιμών, για όλα τα αγαθά (όλων των κλάδων παραγωγής), που παράγονται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο. • Να εξηγούν τη μετακίνηση από σημείο σε σημείο, πάνω στην ίδια *Συνολική Καμπύλη Ζήτησης* στη Μακροοικονομία (Ceteris Paribus). • Να αναφέρουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την θέση της Συνολικής Καμπύλης Ζήτησης και να ερμηνεύουν τις μετατοπίσεις που προκαλούνται από τις	11.2 Η καμπύλη της Συνολικής Ζήτησης στη Μακροοικονομία	• Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα σε ένα πίνακα, με το μέσο Γενικό Επίπεδο των Τιμών για ένα έτος Ν, και το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε χρηματικές μονάδες), που ζητείται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο (Ceteris Paribus), και ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν τη *Συνολική Καμπύλη Ζήτησης*. Στη συνέχεια, ζητείται από ένα μαθητή να κάνει την ίδια κατασκευή, στον πίνακα της τάξης, και τονίζονται κατασκευαστικές λεπτομέρειες. • Ζητεί από τους μαθητές να συγκρίνουν την καμπύλη ζήτησης στη Μικροοικονομία, με τη *Συνολική Καμπύλη Ζήτησης* στη Μακροοικονομία, και να παρατηρήσουν ότι, και οι δύο αυτές καμπύλες, έχουν αρνητική κλίση, αλλά για διαφορετικούς λόγους. • Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία (από το διαδίκτυο ή από περιοδικά), με αριθμητικά δεδομένα, που φαίνεται η μετακίνηση από σημείο σε σημείο, πάνω στην ίδια *Συνολική Καμπύλη Ζήτησης* στη Μακροοικονομία (Ceteris Paribus), και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. • Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία (από το διαδίκτυο ή από περιοδικά), για τους παράγοντες που προκαλούν μετατόπιση ολόκληρης της *Συνολικής Καμπύλης*

μεταβολές τους στη Μακροοικονομία, ceteris paribus.		*Ζήτησης* στη Μακροοικονομία, και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη.
• Να ορίζουν την έννοια της *Συνολικής Προσφοράς* αγαθών σε μια οικονομία, κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. • Να διακρίνουν ότι η *Συνολική Προσφορά στη* Μακροοικονομία αγαθών, που παράγονται σε μία οικονομία, σχετίζεται με τα προσδοκώμενα Κέρδη των επιχειρήσεων, σε διάφορα Γενικά Επίπεδα Τιμών.	11.3 Συνολική Προσφορά στη Μακροοικονομία	• Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία, για τη *Συνολική Προσφορά* αγαθών σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο, και να τα παρουσιάσουν στην τάξη. Στη συνέχεια, τονίζει ότι πρόκειται για ανοικτή οικονομία με δημόσιο τομέα, στη βραχυχρόνια περίοδο. • Με βάση τα στοιχεία της προηγούμενης δραστηριότητας, οι μαθητές να εξηγήσουν στην τάξη, ότι: α) η έννοια της *Συνολικής Προσφοράς* (Πραγματικό Α.Ε.Π.), αναφέρεται στο συνολικό άθροισμα των αγαθών (όλων των κλάδων παραγωγής), που παράγονται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο, και β) η Συνολική Προσφορά σχετίζεται με το μέσο Γενικό Επίπεδο Τιμών όλων των αγαθών, και με τα προσδοκώμενα Κέρδη των επιχειρήσεων, σε διάφορα μέσα Γενικά Επίπεδα Τιμών.
• Να αναγνωρίζουν και να εξηγούν ότι η καμπύλη της Συνολικής Προσφοράς στη Μακροοικονομία δείχνει τις ποσότητες του πραγματικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.), σε διάφορα Γενικά Επίπεδα Τιμών, που παράγονται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο. • Να κατασκευάζουν την καμπύλη της Συνολικής Προσφοράς, στη Μακροοικονομία και να ερμηνεύουν την κλίση και την	11.4 Η καμπύλη της Συνολικής Προσφοράς στη Μακροοικονομία	• Διανέμει στην τάξη φύλλο εργασίας με αριθμητικά δεδομένα σε ένα πίνακα, με το μέσο Γενικό Επίπεδο των Τιμών για ένα έτος Ν, και το πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε χρηματικές μονάδες), που παράγεται σε μία οικονομία, σε μία χρονική περίοδο (Ceteris Paribus) και ζητεί από τους μαθητές να κατασκευάσουν τη *Συνολική* Καμπύλη Προσφοράς στη Μακροοικονομία. Στη συνέχεια ζητεί από ένα μαθητή, να κάνει την ίδια κατασκευή, στον πίνακα της τάξης και τονίζονται κατασκευαστικές λεπτομέρειες. • Ζητεί από τους μαθητές να συγκρίνουν την καμπύλη προσφοράς στη Μικροοικονομία, με τη *Συνολική* Καμπύλη Προσφοράς στη Μακροοικονομία, και να παρατηρήσουν ότι, και οι δύο αυτές καμπύλες,

πορεία της. • Να εξηγούν ότι η μετακίνηση από σημείο σε σημείο, πάνω στην ίδια Συνολική Καμπύλη Προσφοράς στη Μακροοικονομία, οφείλεται, αποκλειστικά και μόνον, στη μεταβολή του Γενικού Επιπέδου των Τιμών όλων των αγαθών (Ceteris Paribus). • Να αναφέρουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την θέση της Συνολικής Καμπύλης Προσφοράς και να ερμηνεύουν τις μετατοπίσεις που προκαλούνται από τις μεταβολές τους στη Μακροοικονομία, ceteris paribus.		έχουν θετική κλίση, αλλά για διαφορετικούς λόγους. • Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία (από το διαδίκτυο ή από περιοδικά), με αριθμητικά δεδομένα, που φαίνεται η μετακίνηση από σημείο σε σημείο, πάνω στην ίδια Συνολική Καμπύλη Προσφοράς στη Μακροοικονομία (Ceteris Paribus) και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. Συγκρίνουν τη μετακίνηση από σημείο σε σημείο πάνω στην ίδια καμπύλη προσφοράς στη Μικροοικονομία, με τη μετακίνηση από σημείο σε σημείο πάνω στην ίδια Συνολική Καμπύλη Προσφοράς στη Μακροοικονομία, και εντοπίζουν ομοιότητες. • Ζητεί από τους μαθητές να βρουν άρθρα ή στατιστικά στοιχεία (από το διαδίκτυο ή από περιοδικά), για τους παράγοντες που προκαλούν μετατόπιση ολόκληρης της Συνολικής Καμπύλης Προσφοράς στη Μακροοικονομία, και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη. Συγκρίνουν τη μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης στη Μικροοικονομία, με τη μετατόπιση της Συνολικής Καμπύλης Ζήτησης στη Μακροοικονομία, και εντοπίζουν ομοιότητες.
• Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την διαδικασία, με την οποία επιτυγχάνεται η Μακροοικονομική Ισορροπία στη Βραχυχρόνια Περίοδο, σε μια υποθετική οικονομία. .	11.5 Μακροοικονομική Ισορροπία στη Βραχυχρόνια Περίοδο	• Ζητεί από τους μαθητές να ανατρέξουν σε προηγούμενη γνώση, σχετικά με την τιμή και ποσότητα ισορροπίας (σημείο ισορροπίας στη Μικροοικονομία) και με τη χρήση ενός αριθμητικού παραδείγματος να προσδιορίσουν και να παρουσιάσουν διαγραμματικά τη Μακροοικονομική Ισορροπία στη Βραχυχρόνια Περίοδο, σε μια υποθετική οικονομία.
	<u>Ώρες: 10</u>	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	12. Μακροοικονομική Πολιτική	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να προσδιορίζουν την έννοια της οικονομικής πολιτικής και τα βασικά μέσα άσκησής της και να ερμηνεύουν την αναγκαιότητα εφαρμογής της.	12.1 Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία 12.1.1 Οι λόγοι άσκησης οικονομικής πολιτικής 12.1.2 Μέσα άσκησης μακροοικονομικής πολιτικής	• Παρουσιάζει ένα άρθρο σχετικά με την επιβολή φορολογίας για να δημιουργήσει αφόρμηση. Στη συνέχεια, χρησιμοποιεί τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών για τις μορφές παρέμβασης του κράτους στην οικονομία. Καταγράφει τις απαντήσεις και τις κατηγοριοποιεί. Τέλος από τη συζήτηση διερευνώνται οι λόγοι για τους οποίους το κράτος ασκεί οικονομική πολιτική.
• Να προσδιορίζουν και να ερμηνεύουν τους στόχους και τα μέτρα άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής.	12.2 Η δημοσιονομική πολιτική	• Παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία που αφορούν δημόσια έσοδα και δαπάνες ως αφόρμηση και σχολιάζεται η διαχρονική τους εξέλιξη. • Καθοδηγεί τους μαθητές να ανατρέξουν σε γνώσεις που έχουν αποκτηθεί στο Κεφ.8 για τα μακροοικονομικά μεγέθη και να τα συνδέσουν με την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής. • Οι μαθητές δημιουργούν εννοιολογικό χάρτη με τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής και τους στόχους της .
• Να ορίζουν την έννοια των δημόσιων δαπανών. • Να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες των δημόσιων δαπανών. • Να ορίζουν την έννοια των μεταβιβαστικών πληρωμών και να	12.3 Δημόσιες δαπάνες	• Παρουσιάζει άρθρο για τις κρατικές δαπάνες από την επικαιρότητα ή σχετικό υλικό από την ιστοσελίδα του Υπουργείου οικονομικών και ακολουθεί συζήτηση. • Οι μαθητές σε ομάδες, με τη

διακρίνουν τα είδη τους.		καθοδήγηση του εκπαιδευτικού κατασκευάζουν εννοιολογικούς χάρτες με τις κατηγορίες δημοσίων δαπανών διακρίνοντας τις δαπάνες ανάλογα με τα κριτήρια που έχουν τεθεί.
• Να διακρίνουν τις διάφορες κατηγορίες δημοσίων εσόδων. • Να ορίζουν τις έννοιες φόρος, φορολογική βάση, φορολογικός συντελεστής. • Να διακρίνουν τους διάφορους φόρους με κριτήρια την φορολογική βάση, τον τρόπο είσπραξης τους από το κράτος και την αναλογικότητα ως προς το εισόδημα των φορολογούμενων. • Να αναλύουν την κοινωνική διάσταση των διαφόρων κατηγοριών φόρων και να εξηγούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. • Να αναφέρουν τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν ένα δίκαιο και αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα. • Να εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το κράτος επιβάλλει φορολογία. • Να ορίζουν τις έννοιες της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής και να περιγράφουν τις συνέπειες τους. • Να εξηγούν την έννοια του δημόσιου δανεισμού. • Να εξηγούν τις πηγές δανεισμού του κράτους.	12.4 Δημόσια έσοδα 12.4.1 Πηγές Δημοσίων εσόδων 12.4.2 Οι φόροι: έννοια και σκοποί 12.4.3 Διακρίσεις φόρων 12.4.4 Ο δημόσιος δανεισμός: έννοια και σκοπός	• Παρουσιάζει άρθρο για τα κρατικά έσοδα από την επικαιρότητα ή σχετικό υλικό από την ιστοσελίδα του Υπουργείου οικονομικών και ακολουθεί συζήτηση. • Μετά την ανάλυση των βασικών εννοιών αναθέτει φύλλο εργασίας με τον υπολογισμό φόρων ανάλογων ή προοδευτικών ως προς το εισόδημα. • Ανάθεση εργασίας: Οι μαθητές σε ομάδες δημιουργούν εννοιολογικό χάρτη με τα είδη των δημοσίων εσόδων(φόροι και δάνεια).

• Να εξηγούν την έννοια του κρατικού προϋπολογισμού, πώς καταρτίζεται και πώς εκτελείται. • Να εξηγούν τους λόγους που ο προϋπολογισμός μπορεί να εμφανίζεται ως ισοσκελισμένος, ελλειμματικός ή πλεονασματικός.	12.5 Οικονομική πολιτική και κρατικός προϋπολογισμός	• Ανάθεση εργασίας: Οι μαθητές σε ομάδες επιλέγουν επεξεργάζονται και παρουσιάζουν θέματα από την επικαιρότητα που αφορούν στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής. • Ανάθεση εργασίας: Οι μαθητές ανατρέχουν στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών και αναζητούν τον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους και του προηγούμενου και σχολιάζουν τις αλλαγές των μεγεθών, ή συγκρίνουν τα δεδομένα που προτείνονται στη στήλη του εκπαιδευτικού υλικού με τα επικαιροποιημένα στοιχεία.. Οι μαθητές παρουσιάζουν τις εργασίες τους με τα στοιχεία του προϋπολογισμού του τρέχοντος έτους. Με βάση τις εργασίες γίνεται διερεύνηση του πως καταρτίζεται από ποιο υπουργείο κλπ
• Να ορίζουν και να ερμηνεύουν την άσκηση νομισματικής πολιτικής. • Να εξηγούν τα κύρια μέτρα νομισματικής πολιτικής. • Να περιγράφουν τις αρμοδιότητες των Κεντρικών Τραπεζών. • Να περιγράφουν τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και να διακρίνουν τις αρμοδιότητες μεταξύ Κ.Τ. και Ε.Κ.Τ. στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. • Να περιγράφουν την έννοια του Ευρωσυστήματος και τους βασικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τη	12.6 Η νομισματική πολιτική 12.6.1 Τα κύρια μέτρα άσκησης νομισματικής πολιτικής 12.6.2 Οι αρμοδιότητες της Κεντρικής Τράπεζας 12.6.3 Η νομισματική πολιτική και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	• Όλη η ενότητα παρουσιάζεται με τη μορφή project . Απαιτείται η χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής. Οι μαθητές σε ομάδες επισκέπτονται την ιστοσελίδα της Τράπεζας της Ελλάδος και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επιλέγουν τα θέματα ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους και με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού εργάζονται πάνω στο project. Ενδεικτικές ενότητες στον ορισμό του έργου των ομάδων: - Από την ΕΚΤ: ιστορική αναδρομή, Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), καθήκοντα της ΕΚΤ, Η ΕΚΤ και

νομισματική πολιτική στην Ε.Ε.		το Ευρωσύστημα κλπ - Από την Τράπεζα της Ελλάδος: Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος, άλλες αρμοδιότητες, εκπαιδευτικό υλικό κλπ.
	ΩΡΕΣ: 8	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	ΜΕΡΟΣ Γ΄- ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ 13. Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να εξηγούν τον θεσμικό ρόλο των χρηματοπιστωτικών αγορών. • Να διακρίνουν τις χρηματοπιστωτικές αγορές με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. • Να αναφέρουν και να εξηγούν τα χρηματοοικονομικά μέσα. • Να εξηγούν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ πρωτογενών και παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων.	13.1 Χρηματοπιστωτικές αγορές 13.1.1 Κριτήρια διάκρισης χρηματοπιστωτικών αγορών 13.1.2 Χρηματοοικονομικά μέσα	• Διανέμει έντυπο υλικό από την τρέχουσα επικαιρότητα στο οποίο γίνεται αναφορά στις (χρηματοπιστωτικές) αγορές. Με αφόρμηση το περιεχόμενο του συγκεκριμένου υλικού, ακολουθεί συζήτηση και ο εκπαιδευτικός απαντά σε ερωτήματα των μαθητών. • Κάνει σύντομη εισήγηση για την διάκριση μεταξύ πρωτογενών και παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Διανέμει στη συνέχεια φύλλο εργασίας με διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα και ζητά από τους μαθητές να επεξεργαστούν (σε

		ομάδες), να παρουσιάσουν και να εξηγήσουν την κατάταξη των χρηματοοικονομικών αυτών προϊόντων σε πρωτογενή και παράγωγα.
• Να ορίζουν την έννοια του αντιπραγματισμού και της εμπράγματης οικονομίας, να αναφέρουν και να εξηγούν τα προβλήματα που παρουσιάζει. • Να ορίζουν την έννοια του χρήματος, να αναφέρουν και να εξηγούν τις λειτουργίες και τις ιδιότητές του. • Να προσδιορίζουν τη σχέση που συνδέει την αγοραστική αξία του χρήματος με τον πληθωρισμό. • Να αναφέρουν και να συγκρίνουν τον τρόπο λειτουργίας των κυριότερων μορφών χρήματος. • Να ορίζουν τις έννοιες της αγοράς χρήματος και της ρευστότητας . • Να προσδιορίζουν τα σημαντικότερα μέσα ή εργαλεία της αγοράς χρήματος. • Να αναφέρουν την έννοια της συναλλαγματικής ισοτιμίας.	13.2 Χρήμα και αγορά χρήματος 13.2.1 Έννοια και ιδιότητες του χρήματος 13.2.2 Αγοραστική αξία και Μορφές χρήματος 13.2.3 Έννοια της αγοράς χρήματος και μέσα ή εργαλεία αγοράς χρήματος 13.2.4 Εθνικά νομίσματα και συναλλαγματικές ισοτιμίες	• Καταιγισμός ιδεών σχετικά με τους όρους αντιπραγματισμός, χρήμα. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις και με αφορμή αυτές κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Γίνεται παρουσίαση ή προβολή υλικού που σχετίζεται με τον αντιπραγματισμό και το χρήμα και ακολουθεί συζήτηση. • Μετά από σύντομη εισήγηση για τις μορφές χρήματος, διανέμει φωτοτυπημένο σώμα επιταγής και καθοδηγεί τους μαθητές για τη συμπλήρωσή της. Ακολουθεί παρουσίαση και ανάλυση των χαρακτηριστικών και του τρόπου λειτουργίας της συγκεκριμένης μορφής χρήματος. • Οι μαθητές σε ομάδες αναζητούν, επιλέγουν και παρουσιάζουν τραπεζογραμμάτια (χαρτονομίσματα) διαφορετικών χωρών (εντός και εκτός ευρωζώνης). Αναζητούν επίσης και παρουσιάζουν την σχέση που συνδέει τις αξίες μεταξύ αυτών και ακολουθεί συζήτηση. • Αναθέτει Ερευνητική Εργασία με θέμα τις επιπτώσεις στην Ελλάδα από την είσοδό της στην ευρωζώνη: Ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τους μαθητές προσδιορίζει τα στοιχεία της έρευνας (ερευνητικά ερωτήματα από το σύνολο του κεφαλαίου, μέθοδο έρευνας κ.λπ.) Οι μαθητές σε ομάδες αναζητούν (στο διαδίκτυο άλλα και σε άρθρα και βιβλία), στοιχεία. Μετά από σύντομη έρευνα και μελέτη και στοιχείων

		γίνεται καταγραφή και παρουσίαση των αποτελεσμάτων με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα.
• Να ορίζουν την έννοια της αγοράς κεφαλαίου. • Να εξηγούν τη διαφορά μεταξύ αγοράς χρήματος και αγοράς κεφαλαίου. • Να προσδιορίζουν τα σημαντικότερα μέσα της αγοράς κεφαλαίου και να εξηγούν τον τρόπο λειτουργίας τους. • Να εξηγούν συνοπτικά τον τρόπο λειτουργίας του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ ΑΕ).	13.3 Η αγορά κεφαλαίου (κεφαλαιαγορά) 13.3.1 Έννοια της κεφαλαιαγοράς. 13.3.2 Τα σημαντικότερα μέσα της αγοράς κεφαλαίου	• Διανέμει στους μαθητές έντυπο υλικό σχετικό με τις κεφαλαιαγορές (άρθρα, αποσπάσματα βιβλίων κ.ά.). Ζητά από τους μαθητές να μελετήσουν και να παρουσιάσουν τα συμπεράσματά τους για όρους όπως: κεφαλαιαγορά, μετοχές, ομολογίες, χρηματιστήριο κ.λπ. και καταγράφει στον πίνακα τις διαπιστώσεις τους. Ακολουθεί σύντομη εισήγηση από τον εκπαιδευτικό. • Διανέμει στους μαθητές φύλλο εργασίας στο οποίο παρουσιάζονται διάφορες κατηγορίες μέσων-αξιογράφων. Οι μαθητές σε ομάδες επεξεργάζονται και κατατάσσουν τα αξιόγραφα σε κατηγορίες και εξηγούν τη λειτουργία τους στις χρηματοοικονομικές αγορές.
• Να περιγράφουν, το ρόλο τους στόχους και τις δραστηριότητες της Παγκόσμιας Τράπεζας. • Να κάνουν απλή περιγραφή της αποστολής και των στόχων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. • Να περιγράφουν και να εξηγούν τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και του Ευρωσυστήματος. • Να περιγράφουν και να εξηγούν το ρόλο, τους στόχους και τις δραστηριότητες της	13.4 Το Τραπεζικό Σύστημα 13.4.1 Παγκόσμια Τράπεζα 13.4.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 13.4.3 Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και Ευρωσύστημα 13.4.4 Εμπορικές Τράπεζες 13.4.5 Διατραπεζικές αγορές και επιτόκια	• Ζητά από τους μαθητές να περιηγηθούν στην Ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας και να εντοπίσουν στοιχεία για το ρόλο τους στόχους και τις δραστηριότητές της. Ζητά από μαθητές να παρουσιάσουν τις διαπιστώσεις τους και ακολουθεί συζήτηση. • Διανέμει στους μαθητές έντυπο υλικό σχετικό με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οι μαθητές επεξεργάζονται το υλικό, αναζητούν και οι ίδιοι στο διαδίκτυο στοιχεία και μετά από επεξεργασία παρουσιάζουν τα αποτελέσματα στην τάξη. • Οι μαθητές σε ομάδες αναζητούν στοιχεία από τους δικτυακούς τόπους των

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εκτός από το ρόλο της στη άσκηση της νομισματικής πολιτικής που έχει ήδη αναφερθεί (βλ. κεφ. 12). • Να περιγράφουν και να εξηγούν το ρόλο και τους στόχους *των* Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. • Να περιγράφουν και να εξηγούν το ρόλο και τους στόχους *των εμπορικών τραπεζών και τον τρόπο που αυτές δημιουργούν χρήμα..* • Να εξηγούν τον όρο διατραπεζικές αγορές και τον τρόπο λειτουργίας τους.		ελληνικών (εμπορικών) τραπεζών. Κάθε ομάδα επεξεργάζεται και παρουσιάζει στοιχεία για την τράπεζα που επέλεξε και ακολουθεί συζήτηση. • Αναθέτει «παιχνίδι ρόλων» και αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους : π.χ. εκπρόσωπος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Εκπρόσωπος της Τράπεζας της Ελλάδος, Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και Υπουργός Οικονομικών της Ελλάδας. Στη συνέχεια παρουσιάζουν σενάριο που έχουν οι ίδιοι επεξεργαστεί σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό (π.χ. συνάντηση για περιορισμό-αναδιάρθρωση-κούρεμα του ελληνικού χρέους ή χορήγηση νέου δανείου στην χώρα μας). Ακολουθεί συζήτηση.
	Ώρες: 11	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	14. Ελληνική, Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Οικονομία	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:
• Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την πορεία της Ελληνικής Οικονομίας στη μεταπολεμική περίοδο, με τη χρήση μακροοικονομικών μεγεθών. • Να αναφέρουν και να εξηγούν βασικούς πλουτοπαραγωγικούς	14.1 Η πορεία της Ελληνικής Οικονομίας στη μεταπολεμική περίοδο 14.1.2 Η συμβολή των Τομέων οικονομικής δραστηριότητας στην	• Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας και τους ζητά να φέρουν στοιχεία από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) , το διαδίκτυο, από εφημερίδες, οικονομικά περιοδικά κ.λπ., για την πορεία της Ελληνικής Οικονομίας, στη μεταπολεμική περίοδο. Ακολουθεί συζήτηση, α) σχετικά με τους βασικούς

πόρους και οικονομικές δραστηριότητες της Ελληνικής οικονομίας, • Να περιγράφουν και να εξηγούν τη συμβολή των επιμέρους τομέων (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής) στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος και την δυναμική τους για το μέλλον. • Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την επίδραση εξωγενών και ενδογενών παραγόντων, στο ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας. • Να ορίζουν την έννοια του ισοζυγίου πληρωμών καθώς και των επιμέρους ισοζυγίων από τα οποία απαρτίζεται και να ερμηνεύουν τη διαχρονική τους εξέλιξη.	ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας 14.1.3 Η Ελληνική Οικονομία στην περίοδο των ενεργειακών κρίσεων 14.1.4 Το ισοζύγιο πληρωμών	πλουτοπαραγωγικούς πόρους και οικονομικές δραστηριότητες της Ελληνικής οικονομίας, όπως είναι τα δάση, η γεωργία, η κτηνοτροφία, ο ορυκτός πλούτος, ο ενεργειακός πλούτος, ο Ελληνικός λιγνίτης, οι θαλάσσιες και χερσαίες μεταφορές, το εμπόριο, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, ο τουρισμός, η Ελληνική φαρμακοβιομηχανία, η αλιεία κ.λπ. και β) σχετικά με τη συμβολή των επιμέρους Τομέων οικονομικής δραστηριότητας, όπως, αύξηση της συνολικής παραγωγής, αύξηση της απασχόλησης, αύξηση των εξαγωγών κ.λπ., στην εν λόγω οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος. • Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας και τους ζητά να φέρουν στοιχεία από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), την Τράπεζα Ελλάδος, το διαδίκτυο, από εφημερίδες, οικονομικά περιοδικά κ.λπ., για την σταδιακή ανακοπή της οικονομικής ανάπτυξης, στη μεταπολεμική περίοδο. Ακολουθεί συζήτηση, για τους βασικούς εξωγενείς παράγοντες (όπως οι πετρελαϊκές κρίσεις 1973 και 1979), και ενδογενείς παράγοντες, που συντέλεσαν στην παραπάνω σταδιακή ανακοπή ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας. • Οι μαθητές σχολιάζουν τους βασικούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους και οικονομικές δραστηριότητες της Ελληνικής οικονομίας • Κάνει σύντομη εισήγηση για την έννοια του ισοζυγίου πληρωμών και των

		επιμέρους ισοζυγίων και ζητεί από τους μαθητές να συγκεντρώσουν στατιστικά στοιχεία και να κάνουν συγκρίσεις από έτος σε έτος, για την εξέλιξη των εξαγωγών και εισαγωγών της Ελλάδος, στη μεταπολεμική περίοδο.
• Να αναφέρουν και να περιγράφουν τη σύνθεση και εξέλιξη Μακροοικονομικών μεγεθών της Ευρωπαϊκής οικονομίας διαχρονικά. • Να αναφέρουν βασικά στοιχεία εσόδων και δαπανών του ετήσιου προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ερμηνεύουν τη σημασία τους για τη λειτουργία της.	14.2 Η Ευρωπαϊκή οικονομία 14.2.1 Το μέγεθος της Ευρωπαϊκής οικονομίας 14.2.2 Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης	• Οι μαθητές, σε ομάδες εργασίας, φέρνουν στοιχεία, για τη σύνθεση και εξέλιξη Μακροοικονομικών μεγεθών της Ευρωπαϊκής οικονομίας, όπως είναι το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. , το συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, η σύνθεση των εισαγομένων και εξαγομένων προϊόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο εκπαιδευτικός κάνει σύντομη εισήγηση και ζητεί από τους μαθητές να κάνουν συγκρίσεις μεταξύ των ετών. • Διανέμει φύλλο εργασίας στους μαθητές με στοιχεία του ετήσιου προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και ακολουθεί συζήτηση.
• Να αναφέρουν και να εξηγούν τα βασικά χαρακτηριστικά της παγκόσμιας οικονομίας καθώς και τους παράγοντες που οδηγούν στη μεγέθυνσή της. • Να αναφέρουν και να αναλύουν τη σύνθεση και εξέλιξη Μακροοικονομικών μεγεθών της Παγκόσμιας οικονομίας, διαχρονικά. • Να εξηγούν την έννοια των διεθνών εμπορικών σχέσεων και	14.3 Η Παγκόσμια οικονομία 14.3.1 Χαρακτηριστικά και μέγεθος της Παγκόσμιας οικονομίας 14.3.2 Διεθνείς εμπορικές σχέσεις 14.3.3 Η Παγκοσμιοποιημένη Οικονομία	• Χρησιμοποιεί την τεχνική του καταιγισμού ιδεών σχετικά με την έννοια της παγκόσμιας οικονομίας, καταγράφει και συνοψίζει τις απόψεις των μαθητών και κάνει σύντομη εισήγηση για το θέμα. • Χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες εργασίας, και τους ζητά να φέρουν στοιχεία με τα χαρακτηριστικά της Παγκόσμιας οικονομίας και ακολουθεί συζήτηση. • Αναθέτει ομαδικές εργασίες στους μαθητές να φέρουν στοιχεία για τις διεθνείς διακρατικές συμφωνίες και άλλους

τη συμβολή τους στην παγκόσμια ανάπτυξη. • Να ορίζουν την έννοια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και να ερμηνεύουν την επίδραση από την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, προϊόντων και υπηρεσιών και από την ευκολία εγκατάστασης των επιχειρήσεων από χώρα σε χώρα.		Διεθνείς Οικονομικούς Συνασπισμούς και ακολουθεί συζήτηση. • Κάνει σύντομη εισήγηση για την κινητικότητα των χρηματικών κεφαλαίων στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Οι μαθητές σε ομάδες εργασίας φέρνουν (στο επόμενο μάθημα) στοιχεία από το διαδίκτυο, από εφημερίδες, οικονομικά περιοδικά κλπ., για την κινητικότητα των χρηματικών κεφαλαίων και τα παρουσιάζουν στην τάξη. Ακολουθεί συζήτηση. • Χρησιμοποιεί οπτικοακουστικό υλικό για τα τεράστια τεχνολογικά άλματα στο χώρο των επικοινωνιών. Οι μαθητές με αφορμή το συγκεκριμένο υλικό σχολιάζουν τους στόχους και την επίδραση στη διακίνηση εμπορευμάτων, από το ένα ημισφαίριο του πλανήτη στο άλλο . Σχολιάζουν, επίσης, την πιθανή επίδραση στην κινητικότητα ανθρώπινου δυναμικού σε άλλες χώρες.
	Ώρες: 6	

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Οι μαθητές μπορούν (είναι σε θέση):	15. Οικονομική Μεγέθυνση και Οικονομική Ανάπτυξη	Ο/η εκπαιδευτικός φροντίζει να ενεργοποιεί και να διατηρεί το ενδιαφέρον των μαθητών με συνεχή συμμετοχή και:

• Να προσδιορίζουν την έννοια και τις πηγές της οικονομικής μεγέθυνσης και να περιγράφουν τις συνέπειες της.	15.1 Οικονομική μεγέθυνση 15.1.1 Η έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης 15.1.2 Οι πηγές της οικονομικής μεγέθυνσης 15.1.3 Οι συνέπειες της οικονομικής μεγέθυνσης	• Χρησιμοποιεί τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών για τον προσδιορισμό του περιεχομένου του όρου «οικονομική μεγέθυνση» και καθοδηγεί τους μαθητές να διερευνήσουν τη σχέση της με το ΑκΕγΠ. • Χρησιμοποιεί την ίδια μέθοδο για τον εντοπισμό των παραγόντων που οδηγούν σε οικονομική μεγέθυνση. • Οι μαθητές σε ομάδες επεξεργάζονται τις συνέπειες της οικονομικής μεγέθυνσης και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους στην τάξη.
• Να ορίζουν την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης. • Να περιγράφουν και να εξηγούν τους παράγοντες που οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη. • Να διακρίνουν και να εξηγούν τις διαφορές των εννοιών οικονομική ανάπτυξη και οικονομική μεγέθυνση. • Να περιγράφουν τη σημασία του δείκτη HDI (Human Development Index) και να εξηγούν τους παράγοντες που τον διαμορφώνουν. • Να αναφέρουν τους αναπτυξιακούς στόχους του ΟΗΕ για την χιλιετία.	15.2 Οικονομική ανάπτυξη 15.2.1 Η έννοια και οι παράγοντες της οικονομικής ανάπτυξης 15.2.2 Η σχέση ανάπτυξης και μεγέθυνσης 15.2.3 Ο δείκτης της ανθρώπινης (HDI) 15.2.4 Η ταξινόμηση των χωρών με βάση το επίπεδο ανάπτυξης 15.2.5 Οι παράγοντες που εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη 15.2.6 Οι στόχοι του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την ανάπτυξη	• Παρουσιάζει εκπαιδευτικό υλικό για να δημιουργήσει αφόρμηση και εισάγει την έννοια της οικονομικής ανάπτυξης και του τρόπου μέτρησής της με τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης. • Παρουσιάζει πίνακα (σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή) κατάταξης των χωρών με βάση το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης ως αφόρμηση και οι μαθητές διερευνούν τη σχέση μεταξύ οικονομικής μεγέθυνσης και οικονομικής ανάπτυξης. • Οι μαθητές κατασκευάζουν εννοιολογικούς χάρτες συνδέοντας τις έννοιες της μεγέθυνσης, της ανάπτυξης, τον τρόπο αποτίμησής τους και τους παράγοντες που τις δημιουργούν. • Ανάθεση εργασίας: οι μαθητές σε ομάδες αναλύουν τους στόχους του ΟΗΕ για την ανάπτυξη και τους παρουσιάζουν στην τάξη.
	Ώρες 6	

6. Διδακτική Μεθοδολογία

Βασικό μέλημα του εκπαιδευτικού στην αρχή κάθε διδακτικού έτους, αποτελεί ο προγραμματισμός της διδακτέας ύλης (ετήσιος, εξαμηνιαίος, εβδομαδιαίος και ωριαίος), ο οποίος πρέπει να αναπροσαρμόζεται, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται. Η υλοποίηση του προγραμματισμού στηρίζεται στις διδακτικές μεθόδους και τεχνικές που ο εκπαιδευτικός θα επιλέξει για να δομήσει την εκάστοτε καταλληλότερη διδακτική στρατηγική. Προς αυτή την κατεύθυνση, έχει στη διάθεσή του και μπορεί να αξιοποιήσει, εκτός των άλλων, δυο σημαντικά εργαλεία:

α) Τις δραστηριότητες και το εκπαιδευτικό υλικό που ενδεικτικά αναφέρονται στο ΠΣ, και

β) Τον οδηγό του εκπαιδευτικού, που αποτελεί σημαντικό υποστηρικτικό εργαλείο-μέρος του διδακτικού πακέτου του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης».

Η διδακτική στρατηγική του εκπαιδευτικού πρέπει να ικανοποιεί τον σκοπό και τους στόχους που περιγράφονται στο Π.Σ. του μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Επιστήμης», με χρήση τεχνικών πρόκλησης του ενδιαφέροντος για μάθηση και μεθόδων ενεργού εμπλοκής των μαθητών στη διαδικασία διδασκαλίας - μάθησης. Ταυτόχρονα πρέπει να εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου διάδραση τόσο μεταξύ εκπαιδευτικού - μαθητών, όσο και μεταξύ των μαθητών, με τον εκπαιδευτικό να αναλαμβάνει ρόλο συντονιστή - συμβούλου.

Η μετωπική διδασκαλία - διάλεξη πρέπει να χρησιμοποιείται κυρίως για την παρουσίαση πληροφοριακού υλικού και συνιστάται να καταλαμβάνει μικρό μέρος του συνολικού διδακτικού χρόνου. Η προσέγγιση της ύλης πρέπει να γίνεται βιωματικά και να αξιοποιείται προγενέστερη γνώση και εμπειρία των μαθητών, ενώ οι μαθητές πρέπει να καθοδηγούνται στη συνδιερεύνηση των διδασκόμενων θεμάτων, την ανακαλυπτική μάθηση και την ανάπτυξη κριτικής θεώρησης της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, μπορούν να ενσωματώνονται στη διδασκαλία προβληματισμοί που πηγάζουν από την τοπική, εθνική και διεθνή κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα.

Τελικό αποτέλεσμα της καθοδηγητικής προσπάθειας του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι ο οικονομικός εγγραμματισμός. Οι μαθητές πρέπει, εκτός των άλλων, να είναι σε θέση να αναλύουν κοινωνικοοικονομικές πληροφορίες και να λαμβάνουν αποφάσεις τόσο ως καταναλωτές, ή/και παραγωγοί, αγαθών, όσο και ως ενεργοί πολίτες. Παράλληλα θα πρέπει οι μαθητές να μάθουν «πώς να μαθαίνουν», χρησιμοποιώντας μεταγνωστικά τις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούν.

Ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος πρέπει να χρησιμοποιείται για την κάλυψη δυο επιμέρους στόχων:

α) Την διδασκαλία των επιμέρους διδακτικών ενοτήτων του ΠΣ, με αναμενόμενο αποτέλεσμα την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων και τη διαμόρφωση στάσεων.

β) Την εμπέδωση και εμβάθυνση της ύλης, με συνεχή σύνδεση με εφαρμογές που σχετίζονται με την καθημερινότητα των μαθητών.

7. Αξιολόγηση του μαθητή

Η αξιολόγηση αποτελεί διαδικασία αλληλένδετη με την διδασκαλία. Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή πρέπει να καλύπτει, αφενός τις ανάγκες της απόδοσης των σχολικών βαθμών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη σχετική νομοθεσία και αφετέρου την ευρύτερη αποτίμηση της επίτευξης εκ μέρους των μαθητών ποικίλων στόχων:

- γνωστικών,
- ψυχοσυναισθηματικών,
- κοινωνικών

ως αποτέλεσμα επίμονης και συστηματικής προσπάθειας.

Η αξιολόγηση σχεδιάζεται να οδηγεί σε διαπιστώσεις σχετικά με το επίπεδο των μαθησιακών αποτελεσμάτων από το προδομικό μέχρι και το επίπεδο της διευρυμένης θεώρησης και να τελεί υπό συνεχή αξιολόγηση για την αποτελεσματικότητά της.

Κατά τη διαμόρφωση των εξεταστικών δοκιμασιών πρέπει να ακολουθούνται οι απαραίτητες φάσεις:

α) Καθορισμός του περιεχομένου και των στόχων εξέτασης

β) Επιλογή της εξεταστικής μεθόδου

γ) Ανάλυση και έλεγχος της καταλληλότητας των ερωτήσεων

δ) Στάθμιση της δοκιμασίας.

Πρέπει επίσης να πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις της αξιολόγησης: εγκυρότητα, αξιοπιστία, αντικειμενικότητα, διακριτότητα, πρακτικότητα και οικονομία.

Η αξιολόγηση του μαθητή πρέπει να είναι συνεχής και να λειτουργεί ανατροφοδοτικά για την αναπροσαρμογή της διδακτικής στρατηγικής, συμβάλλοντας στην διαμορφωτική αξιολόγηση του μαθητή. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει τρόπους αξιολόγησης που να διακριβώνουν τον βαθμό επίτευξης από τους μαθητές των σκοπών και στόχων του ΠΣ, όπως:

α) Την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, την καλλιέργεια αρχών και αξιών και την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους,

β) Την ανάπτυξη της ικανότητας «οικονομικής σκέψης»,

γ) Την ανάπτυξη της ικανότητας εφαρμογής των θεωρητικών γνώσεων για την επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής,

δ) Την ανάπτυξη της ικανότητας αυτοαξιολόγησης των επιτεύξεων, και

ε) Την απόκτηση έκτασης και βάθους γνώσεων, ικανών να υποστηρίξουν την διαβίωση τους ως υπεύθυνων πολιτών ή/και τη συνέχιση των σπουδών τους σε ανώτερο επίπεδο.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί και πρέπει να χρησιμοποιεί ποικιλία τρόπων αξιολόγησης, επιλέγοντας, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, μεταξύ των παρακάτω:

α) Συστηματική συμμετοχή των μαθητών στην προφορική εξέταση,

β) Σύντομη γραπτή δοκιμασία (τεστ) στο ημερήσιο μάθημα,

γ) Ωριαίο διαγώνισμα στο ημερήσιο μάθημα,

δ) Ανακεφαλαιωτικό ωριαίο διαγώνισμα, σε ορισμένη και κοινοποιημένη στους μαθητές ύλη,

ε) Ανάθεση συνθετικών δημιουργικών εργασιών, ατομικών ή ομαδικών,

στ) Ανάθεση ερευνητικών εργασιών σε μικρές ομάδες,

ζ) Δημιουργία ατομικού φακέλου του μαθητή, και

η) Ετεροαξιολόγηση μεταξύ των μαθητών μιας ομάδας για το βαθμό συμβολής στην ολοκλήρωση μιας συνθετικής εργασίας, ή μιας ερευνητικής εργασίας.

Στις γραπτές αξιολογήσεις μπορούν να αξιοποιηθούν ερωτήσεις όπως:

α) Κλειστού τύπου (Σ-Λ, αντιστοίχησης, πολλαπλής επιλογής),

β) Συμπλήρωσης κενών,

γ) Σύντομης απάντησης,

δ) Ελεύθερης ανάπτυξης,

ε) Επίλυσης άσκησης,

στ) Επίλυσης προβλήματος.

ζ) Περιγραφής και ερμηνείας γραφικών παραστάσεων,

η) Κατασκευής γραφικών παραστάσεων.

Το σύνολο των διαδικασιών αξιολόγησης που θα χρησιμοποιηθούν πρέπει να δίνουν στον μαθητή την πεποίθηση ότι του έχουν δοθεί τα περιθώρια να αποδώσει στον μέγιστο βαθμό και έχει αποτυπωθεί αντικειμενικά το επίπεδο των γνώσεων, δεξιοτήτων και λοιπών αξιολογούμενων, κατά περίπτωση, στοιχείων της μαθησιακής διαδικασίας.

Η ισχύς της παρούσης αρχίζει από το σχολικό έτος 2015-2016.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 19 Ιανουαρίου 2015

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ

02001532201150056

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * ΤΗΛ. 210 52 79 000 * FAX 210 52 21 004